

Təhsil naziri: "Hər bir şagirdinizi tanıyın"

Ceyhun Bayramov paytaxt məktəblərinin rəhbərləri ilə görüşüb

Aprelin 16-da təhsil naziri Ceyhun Bayramov Bakı şəhərində yerləşən ümumi təhsil müəssisələrinin rəhbərləri ilə görüş keçirib.

Nazir görüşdə şagirdlər işin təşkili, məktəbdə sağlam mənevi-psixoloji və təhlükəsiz mühitin təmin edilməsi, məktəb-aile, məktəb-müəllim-şagird-valideyin münasibətlərinin, müəllim və ya şagirdlər qarşı zorakılıq halları barədə ümumi təhsil müəssisələrində olan mövcud vəziyyətin təhlil edilməsi, ümumilikdə bu sahədə aparılan işlərin təkmilləşdirilməsi ilə bağlı təqsirlərini verib.

Bununla yanaşı, sınıf rəhbərləri, fənn müellimləri, məktəb psixoloqu cəlb edilməkə hər bir ümumtəhsil məktəbində həssas şagird qruplarının müəyyənləşdirilməsi və onlar barədə ətraflı məlumatın hazırlan-

ması məktəb rəhbərliyinə tapşırılıb, ümumtəhsil müəssisələrində baş veren fövqəladə hallarda təhsil nazirinin "Xüsusi hallar barədə" 15 noyabr 2016-cı təxribi emrinin tələblərinə ciddi riayət edilməsi tələbi bir daha vurğulanıb.

Həmçinin, bu sahədə məlumatlandırma, məarifləndirmə, monitoring proseslərinə ictimaiyyətin nümayəndələrinin, təhsil ekspertlərinin cəlb edilməsi, ümumtəhsil məktəblərində valideynlərin təlim-təbiyə və idarəetmə proseslərində yaxından iştirakını nəzərdə tutan məktəb valideyn komitələrinin fealiyyətinin təkmilləşdirilməsi ilə bağlı təkliyinə hazırlandığı qeyd olunub.

Təhsil naziri "Məktəblinin dostu" layihəsinin əhatə dairəsinin yaxın aylarda şəhəriyyəti şəkildə genişləndirilməsi barədə məlumat verib.

Bakı Avropa Liseyinin Kiçik Elmlər Akademiyası iyirmi yaşında

ADPU-da yubiley tədbiri keçirilib

Aprelin 13-da Azərbaycan Dövlət Pedaqoji Universitetində (ADPU) Bakı Avropa Liseyinin Kiçik Elmlər Akademiyasının 20 illik yubileyinə həsr olunmuş XI elmi-praktik konfrans keçirilib.

Tədbiri giriş sözü ilə açan ADPU-nun rektoru, professor Cəfər Cəfərov Bakı Avropa Liseyinin fealiyyətini yüksək qiymətləndirib. Rektor bildirib ki, lisey Azərbaycan təhsil sisteminin keyfiyyətcə yeni mərhələyə keçməsinə xidmət edir.

Bakı Avropa Liseyinin direktoru, təhsil üzrə beynəlxalq ekspert, psixologiya elmləri üzrə fəlsəfə doktoru Zülfüyyə Veysova rəhbərlik etdiyi liseyin yaranma tarixində dəmir. O qeyd edib ki, 1991-ci ildə yaradılmış liseyin istedadlı uşaqların üzə çıxarılması, onların elmə cəlb olunmasında, müxtəlif laiyhələrin həyata keçirilməsində xidmətləri var. 8 sinif fealiyyətə başlayan liseyə hərəkət 1380 şagird təhsil alır. Liseyə 25 ildir ki, innovativ təlim sistemi olan fənlərətələm programı həyata keçirilir. Bu programın əsasında 2000-ci ildə Bakı Avropa Liseyinin Kiçik Elmlər Akademiyası yaradılıb. Kiçik Elmlər Akademiyasının məqsədi şagirdlərdə elmə maraq oystatmaq, elmi-tədqiqat bacarıqları, elmde öz bacarıqlarını yoxlamak və özüneinam keyfiyyətlərini aşılamaqdır. Kiçik Elmlər Akademiyasında 20 il ərzində 400-dən çox elmə iş hazırlıb və təqdim olunub. Akademiyanın məzunları dünyanın nüfuzlu ali məktəblərində təhsil alıb, onlardan bir neçəsi dünyanın məşhur universitet və laboratoriyalarında uğurla fealiyyət göstərirler.

Tədbirdə çıxış edən təhsil nazirinin müəvvini Firudin Qurbanov konfransın əhəmiyyətini vurgulayıb. Kiçik Elmlər Akademiyasının yaradılmasını təqdirələyiq hal kimi deyərləndirən F.Qurbanov bildirib ki, hər bir ölkənin inkişafında elm və təhsil mühüm rol oynayır. Bunun üçün də əsas amillərdən biri istedadlı uşaqları aşkar, onların inkişafını tə-

min etməkdir. Bu baxımdan Kiçik Elmlər Akademiyası və sonradan Təhsil Nazirliyinin destəyi ilə digər məktəblərdə yaradılmış beklə akademiyalar ölkəmizdə həm təhsilin, həm də elmin inkişafına böyük töhfə verir.

Müasir dünyada elmin, təhsilin mühüm rolunu vurgulayan Dövlət İmtahan Mərkəzinin Direktorlar Şurasının sedri Məleykə Abbaszadə isə qeyd edib ki, Bakı Avropa Liseyinin təhsil modeli yeni və daha səməreli təhsil yarışmalarının tətbiqinə və müasir tələbələri üzündə eks etdirən metod və texnologiyalara əsaslanır. Liseyə tətbiq olunan on mühüm innovasiyalar uşaqlara daim dəyişən, inkişaf edən dünyada uğur qazanmağa imkan yaratır.

Bakı Dövlət Universitetinin Gender və psixologiya kafedrasının müdürü, "Inkişaf" Respublika Elmi-Praktik Mərkəzin (REPM) direktoru, professor Rəna İbrahimbeyova Bakı Avropa Liseyində tətbiq olunan təlim metodlarının üstünlüklərindən danışır.

Bakı Avropa Liseyinin elmin inkişafında uğurlar əldə etdiyini deyən Yasamal Rayon İcra Hakimiyyətinin başçısı Əziz Əzizov rəhbərlik etdiyi qurumun adından liseyə Fəxri fərman təqdim edib.

Konfransda videoçarx vasitəsilə Kiçik Elmlər Akademiyasının məzunlarının çıxışları dinlənilib.

Kiçik Elmlər Akademiyasının rəhbəri, psixoloq və FAT müəllimi Vüktoriya Nəzərova çıxış edərək konfransın işinə uğurlar arzulayıb.

Tədbirdə Zərifə Əhmədzadənin və Tələh Əliyevin müəllifi olduqları "Neftin çıxarılma əmsalını artırın reagentin sintezi və sınağı", Ləman Əliyevanın "Pilotus uçuş aparatları üçün paraşüt" elmi işlərinin təqdimatı olub.

Sonra konfrans öz işini 5 bölmədə - Təbiət elmləri, Ekoloji və tibb, Psixologiya-Pedaqogika, Sosiologiya, İqtisadiyyat, Politologiya bölmələrində davam etdirilib.

Aprelin 16-da Bakı şəhəri 20 nömrəli məktəb-liseyde ke-

Nazir müavini Moskva Beynəlxalq Təhsil Salonunda çıxış edib

Təhsil nazirinin müəvvini Firudin Qurbanovun rəhbərləri etdiyi nümayənde heyəti VI Moskva Beynəlxalq Təhsil Salonunda iştirak etmək məqsədi ilə Rusiya Federasiyasının paytaxtı Moskva şəhərində səfərdə olub.

Nümayənde heyəti 10 aprel 2019-cu il tarixində Moskva Beynəlxalq Təhsil Salonunda

nümayiş olunan Təhsil Nazirliyinin və beynəlxalq "Algoritmika" şirkətinin birgə pilot layihəsi olan "Rəqəmsal bacarıqlar" a həsr edilən stendlə tanış olub. Stenddə əsas məqsədi şagirdlər rəqəmsal bacarıqların öyrədilməsi olan söyügedən layihənin əhatə dairəsi və əldə edilmiş nailiyyətlər barədə ətraflı məlumat nümayiş etdirilib.

Stend sərgi iştirakçlarının böyük marağına səbəb olub.

Daha sonra Firudin Qurbanov Salonda çərçivəsində teşkil olunmuş "Təhsil-həyat üçün" adlı panel müzakirəsində çıxış edib. Çıxış zamanı nazir müavini Azərbaycanda təhsil sahəsində həyata keçirilən islahatlar və əldə edilən nailiyyətlər haqqında tədbir iştirakçılara

"Mən öz gələcəyimi seçirəm"

Aprelin 15-də Bakı Dövlət

Universitetində Narkotiklərlə Mübarizə üzrə 36-ci Beynəlxalq Konfrans çərçivəsində "Mən öz gələcəyimi seçirəm" mövzusunda seminar təşkil olunub.

Seminardan təşkil olunmasında məqsəd narkotik vasitələrin, psixotrop maddələrin və onların prekursorlarının qanunsuz dövriyyəsinə, həmçinin narkomanlıq qarşı mübarizənin aparılması və tələbələrin, şagirdlərin antinarkotik dünyagörüşünün formalaşdırılması.

Seminarda Amerika Birleşmiş Ştatlarının Narkotiklərlə Mübarizə İdarəsinin San-Diego şəhərində təşkil olunmuş "Tələbatın Azaldılması Təhsil Proqramı"nın təşkilatçıı Rocquelle E. Herron "Mən öz gələcəyimi seçirəm" mövzusunda çıxış edib.

Tədbiri giriş sözü ilə açan Bakı Dövlət Universitetinin rektoru Elçin Babayev qonaqları salamlayaraq tədbirin əhəmiyyətindən bəhs edib.

Sonra seminarda narkotiklərin insan orqanızmına məhvədiciliyi, törətdiyi sosial bələalar, erkən müalicənin labüdüyü, həmçinin narkomanlığın cəmiyyətə və insanların sağlamlığına ziyanı barədə təbliğatın aparmasına dair videofilm nümayiş etdirilib.

Aprelin 16-da Bakı şəhəri 20 nömrəli məktəb-liseyde ke-

çirən seminarda ABŞ-in Narkotiklərlə Mübarizə İdarəsinin San-Diego şəhərində təşkil olunmuş "Tələbatın Azaldılması Təhsil Proqramı"nın təşkilatçıı Rocquelle E. Herron "Mən öz gələcəyimi seçirəm" mövzusunda çıxış edib.

700-ə yaxın yuxarı sinif şagirdinin iştirakı ilə keçirilən seminarlarda videofilm nümayiş etdirilib, müzakirələr aparılıb, daha sonra xarici ekspert tərə-

findən tələbələrin və şagirdlərin sualları cavablandırılıb.

Seminardarda Nazirlər Kabinetini, Təhsil, Daxili İşlər, Gəncələr və İdman, Səhiyyə nazirlikləri, Aile, Qadın və Uşaq Problemləri üzrə Dövlət Komitəsi, Dövlət Təhlükəsizlik Xidməti, Narkomanlıq və Narkotik Vasitələrinin Qanunsuz Dövriyyəsi və Qarşı Mübarizə üzrə Dövlət Komissiyası, Dövlət Gömrük Komitəsinin ekspert və nümayəndələri də iştirak ediblər.

Qeyd edək ki, sözügedən seminar aprel 17-də Azərbaycan Dövlət Bodən Təbiyəsi və İdman Akademiyasında, aprel 18-də isə Azərbaycan Texniki Universitetində keçirilib.

Seminarlar Nazirlər Kabinetinin sənəcəni ilə təsdiq edilmiş Narkotiklərlə Mübarizə üzrə 36-ci Beynəlxalq Konfransın 2019-cu ildə Bakı şəhərində keçirilməsinə dair Tədbirlər Planının 7-ci bəndinin icrası ilə əlaqədar olaraq təşkil edilir.

"Gələcəyin mühəndisi"

məktəbi üzrə 63 iştirakçının hazırladığı 54 maket nümayiş etdirilib.

Müsabiqənin seçim mərhələsində Respublika Uşaq-Gənclər İnkışaf Mərkəzi, Tusi-Bohm Planetarium, Şamaxı Astrofizika Rəsədxanası, "Azərkosmos" və Milli Aviasiya Akademiyasının nümayəndələrindən ibarət müsələflər heyəti məktəblilərin hazırladıqları maketləri qeymətləndirib.

Proqram çərçivəsində Bakı Dövlət Universitetinin 100 illik yubileyinə həsr olunmuş "Gələcəyin mühəndisi" adlı astrofestival keçirilib. Bakı Dövlət Universitetinin rektoru Elçin Babayev, universitetin idarə heyəti, həmçinin Rusiya Elmlər Akademiyası N.V.Puškov adına Yer Maqnetiz-

mi, ionosferi və Radiodalğaların Yayılması İnstitutunun (İZMİRAN) nümayəndələri 100 məktəblər tərəfindən hazırlanmış maket və kosmik kostyularla tanış olublar.

Mükafatlandırma mərasimində 1-ci yaş qrupu üzrə V-VIII sinif şagirdləri arasında 103 nömrəli tam orta məktəbin şagirdi I, 167 nömrəli tam orta məktəbin şagirdi II, İlyas Əfəndiyev adına Elitar Gimnaziya şagirdi III yelərə layiq görüldü.

2-ci yaş qrupu üzrə IX-XI sinif şagirdləri arasında 91 nömrəli tam orta məktəbin şagirdi I, 329 nömrəli tam orta məktəbin şagirdi II, 7 nömrəli tam orta məktəbin şagirdi isə III yelərə layiq görüldü.

Müsabiqənin qalibi pul mükafatı, diplom və hədiyyələrlə təltif olunub.

Müsabiqədə iştirak edən digər məktəblilər isə sertifikat və hədiyyələr təqdim edilib.

Qeyd edək ki, Təhsil Nazirliyi Respublikası Uşaq-Gənclər İnkışaf Mərkəzi, Tusi-Bohm Planetariumun birgə əməkdaşlığı çərçivəsində, Şamaxı Astrofizika Rəsədxanası, "Azərkosmos", Bakı Dövlət Universitetinin dəstəyi ilə məktəblilər üçün təşkil olunan proqram öten ilin 15 noyabr tarixindən başlayaraq cari il aprel 12-dek davam edib.

Layihənin əsas məqsədi məktəblilərin astronomiya və astrofizika biliklərinin genişləndirilməsi, astronomik məarifləndirilmə sahəsində onların bilik və bacarıqlarının təkmilləşdirilməsi, şagirdlərin astronomiya dərnəklərində feal iştirakının təmin edilməsi, kosmik mühəndisliyin təbliği, astronomiya və astrofizika sahəsinə ictiyi miqədən calb olunmasından ibarətdir.

12 aprel - Ümumdünya Aviasiya və Kosmonavtika Gününe həsr olunmuş "Gələcəyin mühəndisi" müsabiqəsi keçirilib. Bakı şəhər məktəbiləri arasında keçi-

Keyfiyyətli doktorant hazırlığı

NİZAMİ layihəsi universitetlərimizə nə verdi?

➡ Əvvəli səh.1

Oruc MUSTAFAYEV

Layihəni icra müddəti 14 aprel 2019-cu il tarixində başa çatıb. Öten 3 il ərzində ali məktəblərimiz üçün NİZAMİ layihəsinin hansı müsbət nəticələrini qeyd etmək olar?

Bakı Mühəndislik Universitetinin prorektoru Elçin Süleymanov hesab edir ki, NİZAMİ layihəsinin Azərbaycanın akademik təhsil sistemində müsbət təsirindən danışanda ilk növbədə Azərbaycan ali təhsil sisteminin Avropa təhsil məkanına uyğunlaşdırılması məqsədi ilə son illərdə ölkəmizdə bir çox müttəraqqi layihələrin həyata keçirildiyi qeyd olunmalıdır. 2001-ci il-dən etibarən Azərbaycanın Avropa Şurasına üzv olmasının ölkəmizin Avropa məkanına integrasiyasını süratlaşdırır. Bu prosesin tərkib hissəsi kimi Azərbaycan Avropa ölkələrinin təhsil nazirləri tərəfindən qəbul edilmiş Bolonya bəyənnaməsinə imzalayıb və bununla da universitetlərimizin Avropa təhsil sisteminə integrasiyası yolunda mühüm addım atılıb. Bu sistemin əsas məqsədi Avropa ali təhsil məkanı yaratmaq, eləcə də o sistemi dünya milyasında feallaşdırmaqdır. Bolonya prosesi kompleks əlaqəli məsələləri əhatə edir, bu məsələlər Avropa ölkələrində biliyin keyfiyyətinin qiymətləndirilməsinin əsaslıdır. Bolonya prosesində ali təhsilin üç pilləsi həyata keçirilir: 1.Bakalavr dərcəsi, 2.Magistr dərcəsi, 3.Doktorantura dərcəsi. Azərbaycanın 2005-ci ildə Bolonya prosesinə qoşulmasından sonrakı dövrədə ali təhsilin ilk iki pilləsi demək olar ki, Bolonya prosesinə tam uyğunlaşdırılmış və tələbə mübadilələri hər il dənədə artmışdır. Ali təhsilin sonuncu pilləsində isə heł ki, uyğunlaşmadan müyyən problemlər qalmaqdır.

Aprelin 16-da Azərbaycan Dövlət Pedaqoji Universitetində (ADPU) Azərbaycan Respublikası Prezidenti Administrasiyasının rəhbəri, akademik Ramiz Mehdiyevin "Tariximizin xanlıqlar dövrünün siyasi ərisi sənədlər işığında" kitabının təqdimat mərasimi keçirilib.

ADPU-nun rektoru, professor Cəfər Cəfərov tədbiri giriş sözü ilə açaraq akademik Ramiz Mehdiyevin ictimai-siyasi fəaliyyəti ilə yanaşı, Azərbaycan dövlətinin ideoloji əsaslarını təşkil edən bir sira sanballı tədqiqat əsərlərinin müəllifi olduğunu vurgulayıb. Qeyd edib ki, "Tariximizin xanlıqlar dövrünün siyasi ərisi sənədlər işığında" kitabı da akademikin əvvəlki fundamental tədqiqatları kimi böyük elmi əhəmiyyətə malikdir. Akademik Ramiz Mehdiyevin elmi faktlara əsaslanan bu yeni kitabı zengin fikir və mülahizelerle xanlıqlar dövrüne aid bir çox yanlış yanaşma və şərhleri aradan qaldırmış baxımdan çox deyərlər tədqiqat əsəridir. Ümumilikdə 22 orijinal sənədin daxil edildiyi toplu xanlıqlar dövrünün siyasi təhlilinə və tarixi dəyərləndirilməsinə həsr olunan sanballı tədqiqat işidir. Əsər Azərbaycan tarixinin fəlsəfəsinin öyrənilməsi baxımdan böyük əhəmiyyət kəsb edir. Kitab tarixi əsər olduğu dərəcədə sosial-fəlsəfi əsər kimi öyrənilməlidir. Geniş və hərtərəfli elmi-tədqiqatlar nəticəsində əsərə gələn bu fundamental əsər xanlıqlar dövrümüzə yeni elmi və obyektiv baxışdır.

Rektor vurğulayıb ki, akademik Ramiz Mehdiyevin yeni kitabı tarixçi alımlar üçün yol xəritəsi da səylə biler. Görkəmlı alım bu sahənin mütəxəssislerinə çağrış edərək yazar: "Tarixçilərimiz, filosoflarımız, ədəbiyyatşunaslarımız, mədəniyyətşunaslarımız

dir. 2018-ci ilin dekabrında Prezident İlham Əliyev Azərbaycan Respublikasında elmi və elmi-pedagoji kadrların attestasiyasının aparılması və elmi ad və deracələrin verilmesi işinin tekmilləşdirilməsi ilə bağlı əlavə tədbirlər haqqında sərəncam imzalayıb. Sərəncama əsasən, dövlət hesabına xərclə təhsil sahəsində əldə edilmiş təcrübə əsasında yerli ali təhsil müəssisələrinin akademik potensialının gücləndirilməsi məqsədilə doktorantura səviyyəsi üzrə Azərbaycan Respublikası vətəndaşlarının seçiminin tekmilləşdirilməsi, onların işəgötürənlərlə birbəyə əlaqələndirilməsi və təhsil nailiyyətlərinin monitorinqi sistemini yaradılması tələb olunur. Bu istiqamət-də işəgötürənlərin, eləcə də elm və ali təhsil sahəsinin tələbələrinin müyyən edilməsi və müvafiq sahələrdə iş təcrübəsinə malik mütəxəssislerin ixtisaslarının artırılmasına dəstəyin göstərilməsi ilə qısa müddətə müxtəlif sahələr üzrə Azərbaycan Respublikasının ali təhsil və elm müəssisələri üçün peşkar mütəxəssisler yetişdirilməlidir.

Eyni zamanda, 2018-ci il 16 noyabr tarixli "2019-2023-cü illər üçün Azərbaycan Respublikasında ali təhsil sisteminin beynəlxalq rəqabətliliyinin artırılması üzrə Dövlət Programı"nda da doktorantura sisteminin tekmilləşdirilməsi əsas istiqamət olaraq müyyənləşdirilib. Program müştərək maliyyələşmə prinsipi əsasında mütəxəssislerin hazırlanmasında işəgötürənlərin iştirakı ilə nüfuzlu xarici ali təhsil müəssisələrində doktorantura səviyyəsi üzrə təhsil almaq arzusunda olanlar üçün imkanların genişləndirilməsinə xidmət etməlidir. Doktorantura səviyyəsi üzrə kadr hazırlığının artırılması üzrə Dövlət Programı"nda da doktorantura sisteminin tekmilləşdirilməsi əsas istiqamət olaraq müyyənləşdirilib. Program müştərək maliyyələşmə prinsipi əsasında mütəxəssislerin hazırlanmasında işəgötürənlərin iştirakı ilə nüfuzlu xarici ali təhsil müəssisələrində doktorantura səviyyəsi üzrə təhsil almaq arzusunda olanlar üçün imkanların genişləndirilməsinə xidmət etməlidir. Doktorantura səviyyəsi üzrə kadr hazırlığının artırılması üzrə Dövlət Programı"nda da doktorantura sisteminin tekmilləşdirilməsi əsas istiqamət olaraq müyyənləşdirilib. Program müştərək maliyyələşmə prinsipi əsasında mütəxəssislerin hazırlanmasında işəgötürənlərin iştirakı ilə nüfuzlu xarici ali təhsil müəssisələrində doktorantura səviyyəsi üzrə təhsil almaq arzusunda olanlar üçün imkanların genişləndirilməsinə xidmət etməlidir. Doktorantura səviyyəsi üzrə kadr hazırlığının artırılması üzrə Dövlət Programı"nda da doktorantura sisteminin tekmilləşdirilməsi əsas istiqamət olaraq müyyənləşdirilib. Program müştərək maliyyələşmə prinsipi əsasında mütəxəssislerin hazırlanmasında işəgötürənlərin iştirakı ilə nüfuzlu xarici ali təhsil müəssisələrində doktorantura səviyyəsi üzrə təhsil almaq arzusunda olanlar üçün imkanların genişləndirilməsinə xidmət etməlidir. Doktorantura səviyyəsi üzrə kadr hazırlığının artırılması üzrə Dövlət Programı"nda da doktorantura sisteminin tekmilləşdirilməsi əsas istiqamət olaraq müyyənləşdirilib. Program müştərək maliyyələşmə prinsipi əsasında mütəxəssislerin hazırlanmasında işəgötürənlərin iştirakı ilə nüfuzlu xarici ali təhsil müəssisələrində doktorantura səviyyəsi üzrə təhsil almaq arzusunda olanlar üçün imkanların genişləndirilməsinə xidmət etməlidir. Doktorantura səviyyəsi üzrə kadr hazırlığının artırılması üzrə Dövlət Programı"nda da doktorantura sisteminin tekmilləşdirilməsi əsas istiqamət olaraq müyyənləşdirilib. Program müştərək maliyyələşmə prinsipi əsasında mütəxəssislerin hazırlanmasında işəgötürənlərin iştirakı ilə nüfuzlu xarici ali təhsil müəssisələrində doktorantura səviyyəsi üzrə təhsil almaq arzusunda olanlar üçün imkanların genişləndirilməsinə xidmət etməlidir. Doktorantura səviyyəsi üzrə kadr hazırlığının artırılması üzrə Dövlət Programı"nda da doktorantura sisteminin tekmilləşdirilməsi əsas istiqamət olaraq müyyənləşdirilib. Program müştərək maliyyələşmə prinsipi əsasında mütəxəssislerin hazırlanmasında işəgötürənlərin iştirakı ilə nüfuzlu xarici ali təhsil müəssisələrində doktorantura səviyyəsi üzrə təhsil almaq arzusunda olanlar üçün imkanların genişləndirilməsinə xidmət etməlidir. Doktorantura səviyyəsi üzrə kadr hazırlığının artırılması üzrə Dövlət Programı"nda da doktorantura sisteminin tekmilləşdirilməsi əsas istiqamət olaraq müyyənləşdirilib. Program müştərək maliyyələşmə prinsipi əsasında mütəxəssislerin hazırlanmasında işəgötürənlərin iştirakı ilə nüfuzlu xarici ali təhsil müəssisələrində doktorantura səviyyəsi üzrə təhsil almaq arzusunda olanlar üçün imkanların genişləndirilməsinə xidmət etməlidir. Doktorantura səviyyəsi üzrə kadr hazırlığının artırılması üzrə Dövlət Programı"nda da doktorantura sisteminin tekmilləşdirilməsi əsas istiqamət olaraq müyyənləşdirilib. Program müştərək maliyyələşmə prinsipi əsasında mütəxəssislerin hazırlanmasında işəgötürənlərin iştirakı ilə nüfuzlu xarici ali təhsil müəssisələrində doktorantura səviyyəsi üzrə təhsil almaq arzusunda olanlar üçün imkanların genişləndirilməsinə xidmət etməlidir. Doktorantura səviyyəsi üzrə kadr hazırlığının artırılması üzrə Dövlət Programı"nda da doktorantura sisteminin tekmilləşdirilməsi əsas istiqamət olaraq müyyənləşdirilib. Program müştərək maliyyələşmə prinsipi əsasında mütəxəssislerin hazırlanmasında işəgötürənlərin iştirakı ilə nüfuzlu xarici ali təhsil müəssisələrində doktorantura səviyyəsi üzrə təhsil almaq arzusunda olanlar üçün imkanların genişləndirilməsinə xidmət etməlidir. Doktorantura səviyyəsi üzrə kadr hazırlığının artırılması üzrə Dövlət Programı"nda da doktorantura sisteminin tekmilləşdirilməsi əsas istiqamət olaraq müyyənləşdirilib. Program müştərək maliyyələşmə prinsipi əsasında mütəxəssislerin hazırlanmasında işəgötürənlərin iştirakı ilə nüfuzlu xarici ali təhsil müəssisələrində doktorantura səviyyəsi üzrə təhsil almaq arzusunda olanlar üçün imkanların genişləndirilməsinə xidmət etməlidir. Doktorantura səviyyəsi üzrə kadr hazırlığının artırılması üzrə Dövlət Programı"nda da doktorantura sisteminin tekmilləşdirilməsi əsas istiqamət olaraq müyyənləşdirilib. Program müştərək maliyyələşmə prinsipi əsasında mütəxəssislerin hazırlanmasında işəgötürənlərin iştirakı ilə nüfuzlu xarici ali təhsil müəssisələrində doktorantura səviyyəsi üzrə təhsil almaq arzusunda olanlar üçün imkanların genişləndirilməsinə xidmət etməlidir. Doktorantura səviyyəsi üzrə kadr hazırlığının artırılması üzrə Dövlət Programı"nda da doktorantura sisteminin tekmilləşdirilməsi əsas istiqamət olaraq müyyənləşdirilib. Program müştərək maliyyələşmə prinsipi əsasında mütəxəssislerin hazırlanmasında işəgötürənlərin iştirakı ilə nüfuzlu xarici ali təhsil müəssisələrində doktorantura səviyyəsi üzrə təhsil almaq arzusunda olanlar üçün imkanların genişləndirilməsinə xidmət etməlidir. Doktorantura səviyyəsi üzrə kadr hazırlığının artırılması üzrə Dövlət Programı"nda da doktorantura sisteminin tekmilləşdirilməsi əsas istiqamət olaraq müyyənləşdirilib. Program müştərək maliyyələşmə prinsipi əsasında mütəxəssislerin hazırlanmasında işəgötürənlərin iştirakı ilə nüfuzlu xarici ali təhsil müəssisələrində doktorantura səviyyəsi üzrə təhsil almaq arzusunda olanlar üçün imkanların genişləndirilməsinə xidmət etməlidir. Doktorantura səviyyəsi üzrə kadr hazırlığının artırılması üzrə Dövlət Programı"nda da doktorantura sisteminin tekmilləşdirilməsi əsas istiqamət olaraq müyyənləşdirilib. Program müştərək maliyyələşmə prinsipi əsasında mütəxəssislerin hazırlanmasında işəgötürənlərin iştirakı ilə nüfuzlu xarici ali təhsil müəssisələrində doktorantura səviyyəsi üzrə təhsil almaq arzusunda olanlar üçün imkanların genişləndirilməsinə xidmət etməlidir. Doktorantura səviyyəsi üzrə kadr hazırlığının artırılması üzrə Dövlət Programı"nda da doktorantura sisteminin tekmilləşdirilməsi əsas istiqamət olaraq müyyənləşdirilib. Program müştərək maliyyələşmə prinsipi əsasında mütəxəssislerin hazırlanmasında işəgötürənlərin iştirakı ilə nüfuzlu xarici ali təhsil müəssisələrində doktorantura səviyyəsi üzrə təhsil almaq arzusunda olanlar üçün imkanların genişləndirilməsinə xidmət etməlidir. Doktorantura səviyyəsi üzrə kadr hazırlığının artırılması üzrə Dövlət Programı"nda da doktorantura sisteminin tekmilləşdirilməsi əsas istiqamət olaraq müyyənləşdirilib. Program müştərək maliyyələşmə prinsipi əsasında mütəxəssislerin hazırlanmasında işəgötürənlərin iştirakı ilə nüfuzlu xarici ali təhsil müəssisələrində doktorantura səviyyəsi üzrə təhsil almaq arzusunda olanlar üçün imkanların genişləndirilməsinə xidmət etməlidir. Doktorantura səviyyəsi üzrə kadr hazırlığının artırılması üzrə Dövlət Programı"nda da doktorantura sisteminin tekmilləşdirilməsi əsas istiqamət olaraq müyyənləşdirilib. Program müştərək maliyyələşmə prinsipi əsasında mütəxəssislerin hazırlanmasında işəgötürənlərin iştirakı ilə nüfuzlu xarici ali təhsil müəssisələrində doktorantura səviyyəsi üzrə təhsil almaq arzusunda olanlar üçün imkanların genişləndirilməsinə xidmət etməlidir. Doktorantura səviyyəsi üzrə kadr hazırlığının artırılması üzrə Dövlət Programı"nda da doktorantura sisteminin tekmilləşdirilməsi əsas istiqamət olaraq müyyənləşdirilib. Program müştərək maliyyələşmə prinsipi əsasında mütəxəssislerin hazırlanmasında işəgötürənlərin iştirakı ilə nüfuzlu xarici ali təhsil müəssisələrində doktorantura səviyyəsi üzrə təhsil almaq arzusunda olanlar üçün imkanların genişləndirilməsinə xidmət etməlidir. Doktorantura səviyyəsi üzrə kadr hazırlığının artırılması üzrə Dövlət Programı"nda da doktorantura sisteminin tekmilləşdirilməsi əsas istiqamət olaraq müyyənləşdirilib. Program müştərək maliyyələşmə prinsipi əsasında mütəxəssislerin hazırlanmasında işəgötürənlərin iştirakı ilə nüfuzlu xarici ali təhsil müəssisələrində doktorantura səviyyəsi üzrə təhsil almaq arzusunda olanlar üçün imkanların genişləndirilməsinə xidmət etməlidir. Doktorantura səviyyəsi üzrə kadr hazırlığının artırılması üzrə Dövlət Programı"nda da doktorantura sisteminin tekmilləşdirilməsi əsas istiqamət olaraq müyyənləşdirilib. Program müştərək maliyyələşmə prinsipi əsasında mütəxəssislerin hazırlanmasında işəgötürənlərin iştirakı ilə nüfuzlu xarici ali təhsil müəssisələrində doktorantura səviyyəsi üzrə təhsil almaq arzusunda olanlar üçün imkanların genişləndirilməsinə xidmət etməlidir. Doktorantura səviyyəsi üzrə kadr hazırlığının artırılması üzrə Dövlət Programı"nda da doktorantura sisteminin tekmilləşdirilməsi əsas istiqamət olaraq müyyənləşdirilib. Program müştərək maliyyələşmə prinsipi əsasında mütəxəssislerin hazırlanmasında işəgötürənlərin iştirakı ilə nüfuzlu xarici ali təhsil müəssisələrində doktorantura səviyyəsi üzrə təhsil almaq arzusunda olanlar üçün imkanların genişləndirilməsinə xidmət etməlidir. Doktorantura səviyyəsi üzrə kadr hazırlığının artırılması üzrə Dövlət Programı"nda da doktorantura sisteminin tekmilləşdirilməsi əsas istiqamət olaraq müyyənləşdirilib. Program müştərək maliyyələşmə prinsipi əsasında mütəxəssislerin hazırlanmasında işəgötürənlərin iştirakı ilə nüfuzlu xarici ali təhsil müəssisələrində doktorantura səviyyəsi üzrə təhsil almaq arzusunda olanlar üçün imkanların genişləndirilməsinə xidmət etməlidir. Doktorantura səviyyəsi üzrə kadr hazırlığının artırılması üzrə Dövlət Programı"nda da doktorantura sisteminin tekmilləşdirilməsi əsas istiqamət olaraq müyyənləşdirilib. Program müştərək maliyyələşmə prinsipi əsasında mütəxəssislerin hazırlanmasında işəgötürənlərin iştirakı ilə nüfuzlu xarici ali təhsil müəssisələrində doktorantura səviyyəsi üzrə təhsil almaq arzusunda olanlar üçün imkanların genişləndirilməsinə xidmət etməlidir. Doktorantura səviyyəsi üzrə kadr hazırlığının artırılması üzrə Dövlət Programı"nda da doktorantura sisteminin tekmilləşdirilməsi əsas istiqamət olaraq müyyənləşdirilib. Program müştərək maliyyələşmə prinsipi əsasında mütəxəssislerin hazırlanmasında işəgötürənlərin iştirakı ilə nüfuzlu xarici ali təhsil müəssisələrində doktorantura səviyyəsi üzrə təhsil almaq arzusunda olanlar üçün imkanların genişləndirilməsinə xidmət etməlidir. Doktorantura səviyyəsi üzrə kadr hazırlığının artırılması üzrə Dövlət Programı"nda da doktorantura sisteminin tekmilləşdirilməsi əsas istiqamət olaraq müyyənləşdirilib. Program müştərək maliyyələşmə prinsipi əsasında mütəxəssislerin hazırlanmasında işəgötürənlərin iştirakı ilə nüfuzlu xarici ali təhsil müəssisələrində doktorantura səviyyəsi üzrə təhsil almaq arzusunda olanlar üçün imkanların genişləndirilməsinə xidmət etməlidir. Doktorantura səviyyəsi üzrə kadr hazırlığının artırılması üzrə Dövlət Programı"nda da doktorantura sisteminin tekmilləşdirilməsi əsas istiqamət olaraq müyyənləşdirilib. Program müştərək maliyyələşmə prinsipi əsasında mütəxəssislerin hazırlanmasında işəgötürənlərin iştirakı ilə nüfuzlu xarici ali təhsil müəssisələrində doktorantura səviyyəsi üzrə təhsil almaq arzusunda olanlar üçün imkanların genişləndirilməsinə xidmət etməlidir. Doktorantura səviyyəsi üzrə kadr hazırlığının artırılması üzrə Dövlət Programı"nda da doktorantura sisteminin tekmilləşdirilməsi ə

UNEC rektoru XX Aprel Beynəlxalq Elmi Konfransında iştirak edib

UNEC rektoru, professor Ədalət Muradov Ali İqtisad Məktəbinin (AİM) ("Vişşa Şkola Ekonomiki") rektoru Yaroslav Kuzminovun daveti ilə XX Aprel Beynəlxalq Elmi Konfransında iştirak edib.

Konfrans dünya aparıcı üniversitətlərinin nümayəndələri (Harvard, Bonn, Kaliforniya, Miçigan, Vyan, Florida, Sidney və digər universitetlər) fəxri məruzəçi və iştirakçı qismində qatılıblar.

Tədbir RF-nin baş nazirinin birinci müavini və maliyyə naziri Anton Siluanov tərəfindən Rusiya Federasiyasının Prezidentinin təbrik məktubunu səsləndirməsi ilə başlayıb.

Konfransda Rusiya Federasiyasının Federal Məclisi Dövlət Dumasının Büdcə və vergi üzrə Komitəsinin sədri A.M.Makarov, Rusyanın Sənayeçilər və Sahibkarlar İttifaqının prezidenti və Rusyanın Ali İqtisad Məktəbi Elmi Tədqiqat Universitetinin prezidenti A.N.Soxin, Rusyanın Mərkəzi Bankının sədrinin birinci müavini K.V.Yudayeva, Rusyanın Ali İqtisad Məktəbi Elmi Tədqiqat Universitetinin rektoru Y.I.Kuzminov və digərləri çıxış ediblər.

Toplantıda dövlət idarəciliyi, maktoqtiyadiyyat və iqtisadi artım, beynəlxalq münasibətlər, dünya iqtisadiyyatı, sosial siyaset, maliyyə institutları və digər məsələlər müzakirə olunub.

Tədbir çərçivəsində UNEC rektoru, professor Ə.Muradovun Ali İqtisad Məktəbinin rektoru Yaroslav Kuzminov ilə görüşü zamanı ikitərəfli əməkdaşlıq imkanları geniş müzakirə olunub, ikili diplomla bağlı işlər start verilməsi razılığı eldə edilib. Hər iki tərəfdən səsləndirilmiş digər təkliflərin daha otralı müzakirəsi üçün may ayında Ali İqtisad Məktəbinin nümayəndələrinin UNEC-ə sefərindən qərar qəbul edilib.

UNEC rektoru həmçinin, Breygel İnstitutundan (Belçika) məruzeçi Marek Dombrowski, ABŞ-in Florida Atlantik Universitetindən olan fəxri məruzeçi Əli Farazmanda, Siena Universitetindən professor Maurizio Pompella, Katovays İqtisadiyyat Universitetindən professor Ivona Paulas (Polşa), Ali İqtisad Məktəbindən professor Fuad Ələşərov, AİM-in vitse-prezidenti İvan Prostakov, AİM-in Beynəlxalq inkişaf departamentinin rəhbəri Marina Batalina, AİM-in Sənaye və bazar tədqiqatları institutunun direktoru, professor Andrey Yakovlev, IDP şirkətindən Lorenzo Kosztantino ilə görüşlər keçirib.

Eləcə də, Ə.Muradov RF-da inklüziv təhsil üzrə lider olan Moskva Humanitar-İqtisad Universitetində olub və rektor Vaqif Bayramov ilə görüşüb. Görüşdə ikitərəfli əməkdaşlıq, yüksək ixtiyaslı kadrların hazırlanması istiqamətində görülen işlər müzakirə edilib. Universitetlər arasında ikili diplom programının tətbiqi üçün işlərin tamamlanması müzakirə olunub.

Bakı Təhsil İdarəsində görüş

Bakı Şəhəri üzrə Təhsil İdarəesində (BŞTİ) Ankara, İstanbul və İzmir Milli Təhsil idarələrinin rəhbərləri ilə görüş keçirilib.

Görüşdən öncə ölkəmizdə səfərdə olan Türkiyənin nümayəndə heyəti və BŞTİ-nin rəhbərliyi Fəxri Xiyabana gələrək ümməkmillilər Heydər Əliyevin məzarını ziyarət edib, abidəsi öntüne gül dəstələri qoyublar. Qonaqlar Şəhidlər xiyabani və "Türk şəhidliyi" abidesini də ziyarət ediblər.

Görüşdə BŞTİ-nin müdürü Rəşad Tağıyev, Ankara Təhsil İdarəesinin rəisi Turan Akpinar, İstanbul Təhsil İdarəesinin rəisi Levent Yazıcı, İzmir Təhsil İdarəesinin rəisi Ömer Yahşi, Təhsil Nazirliyinin və BŞTİ-nin struktur bölmə rəhbərləri iştirak ediblər.

Tədbirdə çıxış edən BŞTİ-nin müdürü Rəşad Tağıyev qonaqları salamlayıb, görüşün keçirilməsindən asas məqsədin qardaş ölkə olan Türkiye ilə təhsil sahəsində əlaqələri genişləndirmək və qarşılıqlı əməkdaşlıq çərçivəsində Bakı şəhəri ilə Ankara, İstanbul və İzmir şəhərlərinin ümumi təhsil müəssisələri arasında münasibətləri dəha da inkişaf etdirilməkden ibarət olduğunu bildirib. İdare müdürü beynəlxalq əməkdaşlıq çərçivəsində ümumi təhsilin inkişafına dair görüşlərin taşkilinə əhəmiyyətindən bahs edib. R.Tağıyev təhsilin inkişafı üçün təcrübə mühəbadəsiniñ çok vacib olduğunu vurğulayıb.

BŞTİ ilə əməkdaşlıqdan məmənənən olduqları bildirən qonaqlar təhsil əlaqələrinin ölkələrə münasibətlərin inkişafında mühüm əhəmiyyət daşıdığını qeyd ediblər.

Tədbirdə BŞTİ-nin ve İstanbul Milli Təhsil İdarəesinin fealiyyətini öks etdirən videoçarx nümayiş olunub.

Sonda BŞTİ ilə İstanbul, Ankara və İzmir Milli Təhsil idarələri arasında Niyəyat protokolu imzalanıb.

Görüşdə Türkiyənin Azərbaycandakı səfirliliyinin təhsil müşaviri Mahmud Ağırman və Azərbaycanın Türkiyədəki səfirliliyinin təhsil üzrə attaşesi Nəcibe Nəsibova da iştirak ediblər.

Görüşdən sonra Türkiyə nümayəndə heyəti 189-190 nömrəli tam orta məktəbə olub. Məktəbə tanışlıqdan sonra qonaqlara məktəbin fealiyyəti və əldə olunmuş uğurlar haqqında məlumat verilib.

Ankara, İstanbul və İzmir Milli Təhsil idarələrinin rəhbərləri Bakıda

Türkiyəli qonaqlar xüsusi məktəbdə

Ölkəmizdə səfərdə olan Ankara, İstanbul və İzmir Milli Təhsil idarələrinin rəhbərləri paytaxtdakı 268 nömrəli xüsusi məktəbdə olublар.

Bakı Şəhəri üzrə Təhsil İdarəesinin (BŞTİ) təşkilatlılığı ilə keçirilən görüşdə idarə müdürü Rəşad Tağıyev, Ankara Təhsil İdarəesinin rəisi Turan Akpinar, İstanbul Təhsil İdarəesinin rəisi Levent Yazıcı, İzmir Təhsil İdarəesinin rəisi Ömer Yahşi, BŞTİ-nin struktur bölmə rəhbərləri və məktəb direktorları iştirak ediblər.

Xüsusi məktəbə tanışlıqdan sonra qonaqlara məktəbin fealiyyəti və əldə olunmuş uğurlar haqqında məlumat verilib.

Tədbirdə çıxış edən BŞTİ-nin müdürü

rəisi Turan Akpinar, İstanbul Təhsil İdarəesinin rəisi Levent Yazıcı, İzmir Təhsil İdarəesinin rəisi Ömer Yahşi, Təhsil Nazirliyinin və BŞTİ-nin struktur bölmə rəhbərləri iştirak ediblər.

Məktəblə tanışlıqdan sonra qonaqlara məktəbin fealiyyəti və əldə olunmuş uğurlar haqqında geniş məlumat verilib.

Tədbirdə çıxış edən "2018-2024-cü illərdə Azərbaycan Respublikasında sağlamlıq imkanları möhdud şəxslər üçün inklüziv təhsilin inkişafı üzrə Dövlət Programı" çərçivəsində görünen işlər və inklüziv təhsil siniflərində müəllimlərin üzərində düşən vazifələr barədə məlumat veriblər. Bildirilib ki, müəllimlər sağlamlıq imkanları möhdud uşaqların məktəbə uğurlu integrasiyası və somərəli öyrənmə mühümütinin stimullaşdırılmasında hərəkətverici qüvvədir.

Sonda şagirdlərin iştirakı ilə "Azərbaycan-Türkiyə" adlı musiqili, ədəbi-bədii və idman proqramları təşkil olunub.

Qonaqlar Azərbaycan Dövlət Pedaqoji Universiteti, Peşə Təhsili üzrə Dövlət Agentliyi və 5 sayılı peşə məktəbinin fealiyyəti ilə də yaxından tanış olmaq imkanı qazanıblar.

Təhsil naziri Ceyhun Bayramovun iştirakı ilə nazirlikdə də görüş keçirilib.

Səfər çərçivəsində keçirilən görüşlərdə qardaş ölkə olan Türkiye ilə təhsil sahəsində əlaqələri genişləndirmək və qarşılıqlı əməkdaşlıq çərçivəsində Bakı şəhəri ilə Ankara, İstanbul və İzmir şəhərlərinin ümumi təhsil müəssisələri arasında münasibətləri dəha da inkişaf etdirilməklə bağlı, eləcə də xüsusi qayğıya ehtiyacı və sağlamlıq imkanları möhdud olan uşaqların təhsilinə dair fikir mübadiləsi aparılıb.

Qarşılıqlı əməkdaşlıqdan məmənənən olduqları bildirən qonaqlar təhsil əlaqələrinin ölkələrə münasibətlərin inkişafında mühüm əhəmiyyət daşıdığını qeyd ediblər.

Səfər çərçivəsində qonaqlar ölkəmizin tarixini, mədəniyyətini, milli adət-ənənələrini öks etdirən tarixi məkanlarda və muzeylərdə də olublər.

Ankara, İstanbul və İzmir Milli Təhsil idarələri rəhbərlərinin ölkəmizə üçgünlük səfəri başı catib.

İctimai feal məktəblər: imkanlar və perspektivlər

Məlahət MÜRŞÜDLÜ,
pedagoqika üzrə fəlsəfə doktoru

II yazı

Təhsil vermeklə, onlara təhsil proqramlarını mənimsetmək, attestat imtahanlarını müvəffeqiyyətlə verməyi öyrətməklə kifayətlənmir, eyni zamanda şagirdin dən-yagörüşünün genişlənməsini, əlavə olaraq onların cəmiyyətdə yaşamaq, mövqə tutmaq tərzini, onlarda vətəndaşlıq hissini, hüquqi şüuru, məsuliyyəti, təşəbbüskarlığı, müstəqil fikir səyləməyi formalasdır. Birgə fealiyyət nəticəsində istirakçıların sərbəst fikir mübadiləsinə şərait yaradılır, yerli əhalinin məktəbə olan tələbatlarını aşkara çıxarmağa söz göstərilir, nəticədə məktəbin mövcud problemlərinin həlli istiqamətində verilən qərarların qəbul edilməsində ictimaiyyətlə əks əlaqə yaranaraq maraqlı tərəflərin iştirakı tömən edilir. Məktəbdaxili və orazi məqiyətli təhsil, ictimai və sosial yönümlü tədbirlərin strategiyası müəyyənləşdirilir və həyata keçirilir. Bir sözə, ictimai feal məktəb öz şagirdlərə yalnız təlim vətəm məqsədini qoymur, onların sosiallaşmasına yol açır, eyni zamanda valideyin ictimaiyyəti yerləşdiyi ərazidə məktəb və icmanın sosial problemlərinin həllinə cəlb edir.

Qurbə təcrübəsi göstərir ki, ictimai feal məktəblərin optimal modeli özündə üç baza komponentini birləşdirir:

1. Məktəbin demokratikləşməsi
2. Məktəb və cəmiyyətin tərəfdəşliyi
3. Könüllülüklər

Məktəbin demokratikləşməsi - demokratik principlerin və proseslərin təlim-tərbiyə işinə, bütövlükədə məktəb heyatına daxil edilməsidir. Öz gücünə inanan, problemlərin öhdəsindən gəlməyi bacaran, hər cür rəqabətə davam götərməyi özündə ehtiva edən vətəndaşın tərbiyə edilməsi, aşkarlığın və əməkdaşlığın tömən olunması, ənsiyyət, fikir mübadiləsi və inkişafə sey göstərilməsi üçün demokratik principlərə məktəblərdə yaşılış yaradılmış lazımdır. Bu, dəyişən dünyada cə

miyyətdə yaşamağı bacara biləcək müstəqil şəxsiyyətlərin inkişafına təsir edən ən mühüm amildir. Bu baxımdan şagirdlərə sosial anlaşmanı və demokratik dəyərləri öyrənməkdə em doğru yol təhsilin demokratikləşməsidir. Tarixi keçmişə bilmədən heç bir sağlam düşüncə ola bilməz. Coğrafi anlaşıma olmadan heç bir sosial bilik ola bilməz. Vətəndaş anlaşıması olmadan heç bir demokratik cəmiyyət ola bilməz. Demokratiya maşın deyil ki, öz-özüne irəli getsin. Bu, şüurlu surətde bir nəsildən digərən bilik və bacarıqların, o cümlədən vətəndaş xarakterinin ötürülməsidir. Demokratiya nedir? Demokratiya (demos - xalq, kratos - hakimiyyət) yunan sözüdür, xalq hakimiyyəti və ya xalq idarəetməsi demekdir. Bəşəriyyətin ən agilə adamları minillər boyu cəmiyyətin inkişaf tarixini anlamağa çalışmış, fəlsəfi sistemlər yaratmış, elə bir ideal cəmiyyət təsvir etmişlər ki, bu cəmiyyətdə her kəs həm öz həyatını, həm də öz həmvətənlərinin həyatını yaxşılaşdırma bilsin. Biz tez-tez "demokratiya", "idarəetmənin demokratik formaları", "demokrat adam", "demokratik deb", "demokratik fikirlər", "demokratik cəmiyyət" və yaxud da "təhsilin demokratikləşməsi" kimi sözler eşidirik və özümüz də onları işlədirik. Biz bu sözlər ne mənə veririk? Ne üçün biz həyatımız boyu bu sözən belə tez-tez istifadə edirik?

XX yüzilliyin ikinci yarısı bizi görünməmiş dəyişikliklərə qarşılaşdırıldı. Dünya tarixində xarakterine, sürətinə və miqyasına görə belə dəyişikliklərə rast gəlmişdir. Mürtəce millətçiliyin inkişafı və stütü, küləvi antimüstəmələkə hərəkatı, sovet sosializminin yayılması və iflaslı demokratik proseslərin, dəyişikliklərin güclənməsinə təkan verdi. Ölkəmizdə də bu proseslərin ikinci dalğası mehz müstəqilliyimizi qazanmışdan sonra baş verdi. Müstəqilliyimizin ilk illərində qarşılıqlı ənsiyyətin, davranış mədəniyyətinin, qanunlara hörmətin, cəsarət və tələbin, özünü və basqlarını derkin, mənəvi rahatlığın, cəmiyyətde, fealiyyətdə öz yerini daha düzgün tapa bilməyin məqsədönlüyü artırır, şəxsiyyətin tamlıq keyfiyyətlərini formalasdırır.

"Əfsus ki, biz həyat üçün yox, məktəb üçün oxuyuruq".

Seneka

deyil," ya da "demokratiya ola bilsin yaxşı şeydir, di gəl ki, bizi yaramır və nəhayət, on cəx da eştidimiz: "bu menlik (bizlik) deyil, mən (biz) sadəcə yaşamaq istəyirəm (ik)". Qısa vaxt ərzindən baş veren sosial sarsıntılarından xoflanmış adamlar azadlıqdan, demokratiyadan bir qorxu, dəyişikliklərə qərəz, ictimai feallığın faydasına inamsızlıq duymağa başlıdlar. 20 ildən artıq bir vaxt keçməsinə baxmayaq, demokratiyanın problemləri indi də ictimai mübahisələrin ən yayılmış mövzusu olaraq qalır. Demokratiyanın nəzəriyyəsi ilə tanış olmaqla biz öyrənirik ki, demokratiya öz mahiyyətinə görə insanların öz-özürlərini idarə etməsi demkdir. Demokratiya her kəsin digərən öz bərabəri kimi baxmasıdır. Demokratik dövlətde hakimiyyət bələşdürülməli və ona məhdudiyyət qoyulmalıdır. Bu gün bütün bunlar cəmiyyətə yaxşı bəllidir, nəinki bəllidir, həm də bu müddəələr bizim Konstitusiyada əks olunmuşdur.

Təhsilin demokratikləşməsi ideyası bütün dünyada aktuallıq kəsb etməkdədir. Bunun səbəbləri vardır.

Əvvələ dən yaradılmış qabaqcıl və müterəqqi ideya sahibləri insanın azad, müstəqil, öz meyli, maraqlı və qabiliyyətinə görə formalasaraq cəmiyyətdə təhriflər yer tutmasını, tələbat və ehtiyaclarını ödəyə bilmək üçün qadağasız fealiyyətə hazırlaşmasını bu principlərin həyata keçirilməsi ilə dəha six əlaqələndirilərlər. İkincisi, demokratikl

Məktəb direktoru: müasir təhsildə çox vacib aparıcı qüvvə

Asif CAHANGİROV,
Əməkdar müəllim

Giriş əvəzi

Əgər XII əsrin bu fransız rəvayətini müasir dövrümüzə ekstrapolyasiya etsək əminliklə demək olar ki, 2013-cü ildə Prezident sərəncam ilə təsdiq olunmuş "Azərbaycan Respublikasında təhsilin inkişafı üzrə Dövlət Strategiyası"nın uğurla həyata keçirilməsi məhz ikinci qrup "bənna"ların üzərinə düşür. Həyatında təhsili bağlı bir sira dövlət əhəmiyyətli sənədlərin, o cümlədən "Təhsil haqqında" Qanunun layihelerinin hazırlanmasında yaxından iştirak etmişəm. Bunların sırasında Təhsil Strategiyası xüsusi yer tutur. Fəxri edirəm ki, Strategiyani hazırlayan işçi qrupunun tərkibində fealiyyət göstərmişəm və takidli söyleyim neticecində dünən taciribəsində özünü doğrultmuş, böyük güce malik ölkələrin inkişaf sıçrayışına möhkəm zəmin yaratmış təhsil innovasiyalarının mühüm bir qismi (əfsuslu olsun ki, heç də hamısı deyil!) həmin sonnecə öz əksini tapmışdır.

Strategiyanın məqsədi ölkədə sərisi təhsilveronlara, on yeni texnologiyalara əsaslanan infrastrukturla malik, keyfiyyət nöticələri və əhatəliyinə görə dünya ölkələri arasında qabaqcıl mövqə tutan təhsil sistemini yaratmaqdır. Azərbaycanın təhsil sistemi iqtisadi cəhdən-

dayanıqlı və dünyyanın aparıcı təhsil sistemlerinin standartlarına uyğun olmalıdır.

Strategiyanın reallaşdırılması təhsil məzmununun, pedaqoji kadr hazırlığının, təhsili idarəetmə sisteminin və təhsil infrastrukturunun qabaqcıl beynəlxalq təcrübəyə və Azərbaycanın inkişaf konsepsiyasına uyğun yeniden qurulmasına imkan verərək, ölkədə biliklərə əsaslanan iqtisadiyyatın bərəqərə olmasına, infor-

masiya comiviyətinin təşəkkülünə və ölkənin davamlı inkişafını təmin edəcəkdir.

Obyektivlik namına təsdiq etməliyik ki, təhsilsə konseptual yanşımı və hələ 1999-cu ilin avqustunda unudulmaz Prezidentimiz Heydər Əliyev vermişdir:

"Təhsil xalqımızın bu günü, millətimizin, dövlətimizin galacəyi üçün ən vacib bir sahədir"

Heydər Əliyevin bu kəlamını təmtəraqla sosləndirən, pafosa dilinə gətirənlərin sayı-hesabı yoxdur. Realhədə isə "gələcək" dedikdə yalnız hazırkı günü nəzərdə tutan, istənilən yenilikləri sözdə tarifləyən, əmələ isə ona gizli müqavimət göstəren müəllimlərimiz, rəhbər təhsil işçilərimiz at deyildir. Mənəndən heç kəs incəsinəm, son 30 ilədən əsaslındır. Aradırmaların inkişaf etməliyik ki, təhsilsənədən təhsil sistemini yaratmaqdır. Azərbaycanın təhsil sistemi iqtisadi cəhdən-

ADPU tərəfindən 2018-ci ilin iyununda Şamaxıda teşkil olunmuş və 12 rayonun rəhbər təhsil işçilərinə əhatə edən seminar iştirakçıları arasında da çıxış etmişəm.

Bu yaxınlarda 5 il əvvəl hazırladığım təqdimatı nəzərdən keçirdikdə onun hazırkı dövr üçün da aktual olduğunu dərk etdim. Hazırkı məqələmədə həmin təqdimatda eks olunmuş mülahizələrlə qisa tezislər şəklinde bölüşmək istədim.

II. Beynəlxalq təcriibə.

İqtisadi Əməkdaşlıq və Inkişaf Təşkilatı (OECD) 2006-2008-ci illərdə 22 ölkədə "Məktəb rəhbərliyin inkişaf etdiririk" ("Improving School Leadership") mövzusundan beynəlxalq layihə həyata keçirmiş, bir sira tədqiqatlar aparmışdır. Qeyd edim ki, bu işlər Avstriya, Avstralıya, Belçika, Büyük Britaniya, Cənubi Koreya, Danimarka, Finlandiya, Fransa, Hollandiya, Yeni Zelandiya, Norveç, İsviç, İsrail kimi inkişaf etmiş ölkələri əhatə etmişdir.

Aradırmalar neticəsində bu nöticələrə gəlmişdir:

1. məktəb rəhbərlərinin funksiyaları ciddi şəkilde deyişilmişdir;

2. onların hazırlanması və ixtisasartırması real tələblərə adekvat deyildir;

3. liderlik keyfiyyətlərinə və idarəetmə qabiliyətlərinə malik bir çox mütexəssisler məktəb rəhbəri işləmək üçün əmək şəraitini o qədər cezbedici hesab etmir;

4. məktəb direktorunun vəzifəsinə təyin olunmaq tələfini radd edənlər bunu bir sira ciddi problemlərlə əlaqələndirir;

* məktəbin avtonom quruma çevriləməsi;

* məktəb direktorun öhdəliklərinin mürekkebliyi;

* kurikulumların daim yenilənməsi, XXI əsrin tələblərinə uyğunlaşdırılması, bu səbəbdən müəllimlərin ixtisasartırmasına tələbatın artması;

* məktəbin yerli icma qarşısında məsuliyyətin artması;

* məktəbə yeni qiymətləndirmə mədəniyyətinin bərəqərə olması;

* məktəb idarəetməsindən strateji planlaşdırma və monitorinqin rolu artması;

* məktəb siyasetindən sagird və valideyn müxtəlifliyi, medəni fərqlilikin ciddi aspekt kimi qəbul olunması.

Bütün bu fakturlar təhsilin keyfiyyətinə təsir etməklə yanaşı məktəb rəhbərlərinin iş yüksəkliyi artırır. Həm də təhsil sistemindən imtina edib deməkratik təhsilin təşkili yolu tutmuş Azərbaycan üçün deyil, bütün ölkələr üçün aktualdır.

2014-cü ilin fevralında ADA Universitetindən daxil olmuş müraciətə əsasən mən "Məktəb direktori təhsil islahatlarının həyata keçirilməsində aparıcı qüvvə kimi" məvzusunda təqdimat hazırlayıb aprel ayında interaktiv mühitde Bakı şəhərinin məktəb direktorları qarşısında çıxış etdim. Həmin ilə eyni təqdimatla Təhsil Nazirliyinin məktəb direktorları üçün təşkil olunmuş ilk hazırlıq kurslarının, Quba rayonunda "Təhsil üzrə gənc liderlər üçün məktəbi"nin müdafiələri, habelə

gələnlər təqdimatı artırılmış;

2. səlahiyyətlərin bölgündürüləməsi və məsuliyyət səviyyəsinin artırılması;

3. idarəetmə sahəsində strateji resursların transferi;

4. xarici maraqlı tərəflərlə qarşılıqlı əlaqələrin inkişafı.

Avropa Komissiyası (European Commission) rəqabətqabiliyyəti məktəbin müsələyini və məqsədlərinin aşağıdakı tələblər əsasında qurulmasına tövsiyə edir:

* liderlərin inkişafı və deyişikliklərin idarəetməsi;

* strateji planlaşdırma;

* xarici tələblərin məktəb təcrübəsinə transferi;

* məktəb roluun aydınlaşdırılması məqsədilə kommunikasiya;

* məktəb təhsildən adəlatlılıq, qanunlılıq və demokratik prinsiplərin tətbiqi üçün etik standartların inkişaf etdirilməsi.

Məktəb va digər heyət üzvlərinin pedaqoji potensialının dəsteklənməsinə yönəlik mənəniyyətin formalasdırılması prosesində müasir məktəb direktoru qarşısında aşağıdakı mühüm vəzifələr də durur:

* müəllimin sərisi tələbərinin artırmaması dəstek;

* komanda fealiyyətinin qurulması və idarəetmə salahiyətlerinin bölgündürüləməsi;

* məktəbin fəaliyyətin müntəzəm təhlili və səmərəliliyinin qeymətləndirilməsi;

* insan resurslarının səmərəlili idarəetləməsinin inkişafı;

* innovasiyaların yaradılması, eksperimental fəaliyyətin yaradılması, habelə diskussiya və peşəkar biliklərə bölməsi mədəniyyətin formalasdırılması;

* müəllimin sərisi tələbərinin artırmaması dəstek;

* komanda fealiyyətinin qurulması və idarəetmə salahiyətlerinin bölgündürüləməsi;

* müəllimin fəaliyyətin müntəzəm təhlili və səmərəliliyinin qeymətləndirilməsi;

* müəllimin sərisi tələbərinin artırmaması dəstek;

* müəllimin fəaliyyətin müntəzəm təhlili və səmərəliliyinin qeymətləndirilməsi;

* müəllimin fəaliyyətin müntəzəm təhlili və səmərəliliyinin qeymətləndirilməsi;

* müəllimin fəaliyyətin müntəzəm təhlili və səmərəliliyinin qeymətləndirilməsi;

* müəllimin fəaliyyətin müntəzəm təhlili və səmərəliliyinin qeymətləndirilməsi;

* müəllimin fəaliyyətin müntəzəm təhlili və səmərəliliyinin qeymətləndirilməsi;

* müəllimin fəaliyyətin müntəzəm təhlili və səmərəliliyinin qeymətləndirilməsi;

* müəllimin fəaliyyətin müntəzəm təhlili və səmərəliliyinin qeymətləndirilməsi;

* müəllimin fəaliyyətin müntəzəm təhlili və səmərəliliyinin qeymətləndirilməsi;

* müəllimin fəaliyyətin müntəzəm təhlili və səmərəliliyinin qeymətləndirilməsi;

* müəllimin fəaliyyətin müntəzəm təhlili və səmərəliliyinin qeymətləndirilməsi;

* müəllimin fəaliyyətin müntəzəm təhlili və səmərəliliyinin qeymətləndirilməsi;

* müəllimin fəaliyyətin müntəzəm təhlili və səmərəliliyinin qeymətləndirilməsi;

* müəllimin fəaliyyətin müntəzəm təhlili və səmərəliliyinin qeymətləndirilməsi;

* müəllimin fəaliyyətin müntəzəm təhlili və səmərəliliyinin qeymətləndirilməsi;

* müəllimin fəaliyyətin müntəzəm təhlili və səmərəliliyinin qeymətləndirilməsi;

* müəllimin fəaliyyətin müntəzəm təhlili və səmərəliliyinin qeymətləndirilməsi;

* müəllimin fəaliyyətin müntəzəm təhlili və səmərəliliyinin qeymətləndirilməsi;

* müəllimin fəaliyyətin müntəzəm təhlili və səmərəliliyinin qeymətləndirilməsi;

* müəllimin fəaliyyətin müntəzəm təhlili və səmərəliliyinin qeymətləndirilməsi;

* müəllimin fəaliyyətin müntəzəm təhlili və səmərəliliyinin qeymətləndirilməsi;

* müəllimin fəaliyyətin müntəzəm təhlili və səmərəliliyinin qeymətləndirilməsi;

* müəllimin fəaliyyətin müntəzəm təhlili və səmərəliliyinin qeymətləndirilməsi;

* müəllimin fəaliyyətin müntəzəm təhlili və səmərəliliyinin qeymətləndirilməsi;

* müəllimin fəaliyyətin müntəzəm təhlili və səmərəliliyinin qeymətləndirilməsi;

* müəllimin fəaliyyətin müntəzəm təhlili və səmərəliliyinin qeymətləndirilməsi;

* müəllimin fəaliyyətin müntəzəm təhlili və səmərəliliyinin qeymətləndirilməsi;

* müəllimin fəaliyyətin müntəzəm təhlili və səmərəliliyinin qeymətləndirilməsi;

* müəllimin fəaliyyətin müntəzəm təhlili və səmərəliliyinin qeymətləndirilməsi;

* müəllimin fəaliyyətin müntəzəm təhlili və səmərəliliyinin qeymətləndirilməsi;

* müəllimin fəaliyyətin müntəzəm təhlili və səmərəliliyinin qeymətləndirilməsi;

* müəllimin fəaliyyətin müntəzəm təhlili və səmərəliliyinin qeymətləndirilməsi;

* müəllimin fəaliyyətin müntəzəm təhlili və səmərəliliyinin qeymətləndirilməsi;

* müəllimin fəaliyyətin müntəzəm təhlili və səmərəliliyinin qeymətləndirilməsi;

* müəllimin fəaliyyətin müntəzəm təhlili və səmərəliliyinin qeymətləndirilməsi;

* müəllimin fəaliyyətin müntəzəm təhlili və səmərəliliyinin qeymətləndirilməsi;

* müəllimin fəaliyyətin müntəzəm təhlili və səmərəliliyinin qeymətləndirilməsi;

* müəllimin fəaliyyətin müntəzəm təhlili və səmərəliliyinin qeymətləndirilməsi;

* müəllimin fəaliyyətin müntəzəm təhlili və səmərəliliyinin qeymətlənd

Təlim-tərbiyə prosesində şagirdlərin idrak fəaliyyətinin inkişaf etdirilməsi

Fəal təlim şagirdlərin idrak fəallığını artırır, onları müstəqil qərarlar çıxarmağa yönəldir

Vaqif MAHMUDOV,
177 nömrəli tam orta məktəbin müəllimi,
Qabaqcıl təhsil işçisi,
Adil HƏSƏNOV,
167 nömrəli tam orta məktəbin direktor müavini

Məlumdur ki, yeni kurikulumların tətbiqi bu gün təlimin nöticələrindən qurulmasını və interaktiv formada təşkilini tələb edir. Bu da şagirdlərin həyati bacarıqlar qazanmasına, müasir təfəkkürə malik şəxsiyyət kimi formalşamasına zəmin yaradır. Bu gün ümumtəhsil məktəblərində təhsilə yanaşma dəyişmişdir. Belə ki, artıq təhsil şagirdlərə təkcə bilik verməyi deyil, onlarda müeyyən bacarıq və vərdişlərin inkişaf etdirilməsini də tələb edir. Yəni, şagirdi müstəqil həyata hazırlamaq şəxsiyyətönümlü təhsilin əsas məqsədindən cəvərlib. Şagirdlərin şəxsiyyət kimi formalşamasında təfəkkürün inkişafı çox mühüm amil sayılır.

Yeni proqlamlar yalnız sistemin, məzmunun dayışdırılmasını deyil, həm də şagirdlərdə idrak proseslərinin maksimum dərəcədə inkişaf etdirilməsini vacib bir məsələ kimi qarşıya qoyur. Bu da təsadüfi deyil. Çünkü uzun illərdən bəri diqqət başlıca olaraq müeyyən vərdişlərin aşınmasına yönəldirdi. Nöticədə müeyyən qaydalar, qanunlar şagirdlər tərfindən o qədər de şüurlu sürətdə mənimsinəlmir, dəfələrən tekrarlar sayəsində mexaniki surətdə əzberlənilidir. Buna görə de şagirdlərin həfizəsi az-çox dərəcədə inkişaf etsə de onlarda ən müüm idrak prosesi olan təfəkkür lazımlı inkişaf etmirdi. Şagird oxunuş materialdan müeyyən nöqtəyi-nəzərdən qiyamətləndirməyi tələb edən suallarla rastlaşdıqda çəşib qahrid. Buna görə de həzirki dövrə təlim prosesində lazımi elmi məlumatlar verilməklə yanaşı, şagirdlərdə müşahidəcilik, müstəqil və tənqidli düşünmək və s. kimi idrak qabiliyyətlərinin inkişaf etdirilməsi nə xüsusi diqqət yetirilir.

Müstəqil öyrənmək üçün şagirdlər, hər şeyden əvvəl, qarşılıqlarına müeyyən məsələlər qoymaqla, həm də məsələnin həlli yollarını, təsirin tapşırmaq bacarığına malik olmalıdır. Bu məqsədə şagirdlər, hər şeyden əvvəl, dərin müşahidəcilik, məsələnin mahiyyətini nüfuz etmək qabiliyyəti inkişaf etdirilməlidir.

Müşahidə çox mürükəb bir proses olmaqla yanaşı, həm də şüurlu sürətdə təskil olunmuş qarvayışdır. Müşahidə həmisi qarşıya müeyyən məqsəd qoymaqla başlıdır. Bunun üçün ilk növbədə obyekti müeyyən-

ləşdirilməsi və onda hansı cəhətlərin şagirdləre öyrənilməsi dəqiqləşdirilməlidir.

Yeni programın tələbinə görə təbiət hadisələri üzərində müşahidə aparmaq sinif şagirdlərinin gündəlik idrak fəaliyyətinin ayrılmaz hissəsi olmalıdır. Müşahidə olmadan şagirdlər səma, torpaq, su, bitkilər, bərk cismələr, insanların əmək alətləri, əmək fəaliyyətləri və s. haqqında ləzim bilik əldə edə bilmezler.

Müşahidə zamanı şagirdlərin fəallığını təmİN etmək də zəruri dir. Şagirdlərde öyrənməye tebətan formalşdırılması müəllimin peşəqojı ustalığından, öyrəndən öyrənlərən hərəkət və tələbkarlıqə əsaslanan münasibətdən, təlimin metod və üsullarının düzgün seçimindən, şagirdlərdə öz qüvvələrinə inanım aşılanmasından və s. asildir.

Təlim metodu aşağıdakı spesifik xüsusiyyətlərə malikdir:

* Təlimin subyekt xarakteri daşımazı;

* Şagirdlərin fəal öyrənmə mövqeyi, təfəkkürün müstəqilliyi və sərbəstliyi;

* İştirakçıların bütün dərs zamanı fəallığı;

* Dərsin əvvəlində problemləri siyasiyanın yaradılması və dərs prosesinin problemin həlliinə yönəldilməsi;

* Düsündürүcü və istiqamətləndirici suallar vasitəsi ilə şagirdlərin yeni biliklərin müstəqil kəşf edilməsinə yönəldilməsi;

* Təlimin tədqiqat üsulu vasitəsi ilə keçirilməsi;

* Dərsin dialoq şəklində aparılması, əks əlaqənin yaradılması;

* Məməkənlik və qrupda qarşılıqlı faaliyyət;

* Təlimin tədqiqat üsulu vasitəsi ilə keçirilməsi;

* Dərsin əlaqəli məzənnələrin müstəqil kəşf edilməsi;

* Təlimin hərəkəfli inkişaf etdirilməyi;

* Təlimin hərəkəfli inkişaf etdirilməyi;

* Təlimin hərəkəfli inkişaf etdirilməyi;

* Təlimin hərəkəfli inkişaf etdirilməyi;

* Təlimin hərəkəfli inkişaf etdirilməyi;

* Təlimin hərəkəfli inkişaf etdirilməyi;

* Təlimin hərəkəfli inkişaf etdirilməyi;

* Təlimin hərəkəfli inkişaf etdirilməyi;

* Təlimin hərəkəfli inkişaf etdirilməyi;

* Təlimin hərəkəfli inkişaf etdirilməyi;

* Təlimin hərəkəfli inkişaf etdirilməyi;

* Təlimin hərəkəfli inkişaf etdirilməyi;

* Təlimin hərəkəfli inkişaf etdirilməyi;

* Təlimin hərəkəfli inkişaf etdirilməyi;

* Təlimin hərəkəfli inkişaf etdirilməyi;

* Təlimin hərəkəfli inkişaf etdirilməyi;

* Təlimin hərəkəfli inkişaf etdirilməyi;

* Təlimin hərəkəfli inkişaf etdirilməyi;

* Təlimin hərəkəfli inkişaf etdirilməyi;

* Təlimin hərəkəfli inkişaf etdirilməyi;

* Təlimin hərəkəfli inkişaf etdirilməyi;

* Təlimin hərəkəfli inkişaf etdirilməyi;

* Təlimin hərəkəfli inkişaf etdirilməyi;

* Təlimin hərəkəfli inkişaf etdirilməyi;

* Təlimin hərəkəfli inkişaf etdirilməyi;

* Təlimin hərəkəfli inkişaf etdirilməyi;

* Təlimin hərəkəfli inkişaf etdirilməyi;

* Təlimin hərəkəfli inkişaf etdirilməyi;

* Təlimin hərəkəfli inkişaf etdirilməyi;

* Təlimin hərəkəfli inkişaf etdirilməyi;

* Təlimin hərəkəfli inkişaf etdirilməyi;

* Təlimin hərəkəfli inkişaf etdirilməyi;

* Təlimin hərəkəfli inkişaf etdirilməyi;

* Təlimin hərəkəfli inkişaf etdirilməyi;

* Təlimin hərəkəfli inkişaf etdirilməyi;

* Təlimin hərəkəfli inkişaf etdirilməyi;

* Təlimin hərəkəfli inkişaf etdirilməyi;

* Təlimin hərəkəfli inkişaf etdirilməyi;

* Təlimin hərəkəfli inkişaf etdirilməyi;

* Təlimin hərəkəfli inkişaf etdirilməyi;

* Təlimin hərəkəfli inkişaf etdirilməyi;

* Təlimin hərəkəfli inkişaf etdirilməyi;

* Təlimin hərəkəfli inkişaf etdirilməyi;

* Təlimin hərəkəfli inkişaf etdirilməyi;

* Təlimin hərəkəfli inkişaf etdirilməyi;

* Təlimin hərəkəfli inkişaf etdirilməyi;

* Təlimin hərəkəfli inkişaf etdirilməyi;

* Təlimin hərəkəfli inkişaf etdirilməyi;

* Təlimin hərəkəfli inkişaf etdirilməyi;

* Təlimin hərəkəfli inkişaf etdirilməyi;

* Təlimin hərəkəfli inkişaf etdirilməyi;

* Təlimin hərəkəfli inkişaf etdirilməyi;

* Təlimin hərəkəfli inkişaf etdirilməyi;

* Təlimin hərəkəfli inkişaf etdirilməyi;

* Təlimin hərəkəfli inkişaf etdirilməyi;

* Təlimin hərəkəfli inkişaf etdirilməyi;

* Təlimin hərəkəfli inkişaf etdirilməyi;

* Təlimin hərəkəfli inkişaf etdirilməyi;

* Təlimin hərəkəfli inkişaf etdirilməyi;

* Təlimin hərəkəfli inkişaf etdirilməyi;

* Təlimin hərəkəfli inkişaf etdirilməyi;

* Təlimin hərəkəfli inkişaf etdirilməyi;

* Təlimin hərəkəfli inkişaf etdirilməyi;

* Təlimin hərəkəfli inkişaf etdirilməyi;

* Təlimin hərəkəfli inkişaf etdirilməyi;

* Təlimin hərəkəfli inkişaf etdirilməyi;

* Təlimin hərəkəfli inkişaf etdirilməyi;

* Təlimin hərəkəfli inkişaf etdirilməyi;

* Təlimin hərəkəfli inkişaf etdirilməyi;

* Təlimin hərəkəfli inkişaf etdirilməyi;

* Təlimin hərəkəfli inkişaf etdirilməyi;

* Təlimin hərəkəfli inkişaf etdirilməyi;

* Təlimin hərəkəfli inkişaf etdirilməyi;

* Təlimin hərəkəfli inkişaf etdirilməyi;

* Təlimin hərəkəfli inkişaf etdirilməyi;

* Təlimin hərəkəfli inkişaf etdirilməyi;

* Təlimin hərəkəfli inkişaf etdirilməyi;

* Təlimin hərəkəfli inkişaf etdirilməyi;

* Təlimin hərəkəfli inkişaf etdirilməyi;

* Təlimin hərəkəfli inkişaf etdirilməyi;

* Təlimin hərəkəfli inkişaf etdirilməyi;

* Təlimin hərəkəfli inkişaf etdirilməyi;

* Təlimin hərəkəfli inkişaf etdirilməyi;

* Təlimin hərəkəfli inkişaf etdirilməyi;

* Təlimin hərəkəfli inkişaf etdirilməyi;

* Təlimin hərəkəfli inkişaf etdirilməyi;

* Təlimin hərəkəfli inkişaf etdirilməyi;

* Təlimin hərəkəfli inkişaf etdirilməyi;

* Təlimin hərəkəfli inkişaf etdirilməyi;

* Təlimin hərəkəfli inkişaf etdirilməyi;

* Təlimin hərəkəfli

Gələcəyin təhsil ssenarisi

➡ Əvvəli səh.1

Rüstəm QARAXANLI

Süni intellekt jurnalistikə və tibdən tutmuş hərbi işdək insanların peşələrini lazımsız edir. Halbuki dünənə qədər bunu heç kim təsəvvür belə etmişdi.

Ötən həftə Rusiya telekanallarından birində robot-aparıcı "peyda" oldu. XX əsrin fantastlarının ehtimal etdikləri baş verdi: kompüter bizim evezimizə "tər tökü", biz isə istirahət edirik. İqtisadçılar Karl Frey və Maykl Osborn iddia edirlər ki, 2033-cü ildə ABS-də hazırda mövcud olan peşələrin 47%-i aktuallığını itirib yerini süni intellektə təhvil verəcək. Bu proqnozun reallıq olacağına inanınanlar inanmayanlardan çıxırı.

Bizi robotlar əvzlayır. Gündəngüənən insan eməyinə ehtiyac duyan peşələrin sayı azalmadıqdır. Nyu-Yorkda "Amazon" şirkəti insan müdaxiləsinə ehtiyac duymayan ilk supermarketini istifadəye verib. Şirkətdən verilən məlumatla görlə, tezliklə bəla satış məntəqələrinin dünyasının bir çox yerlərində aqşaq fikrənlər. Sizə inançlıca galmayıcək, ancaq bu, həqiqətdər: dükana daxil olan andan sizi yüzlərlə kameralar və ciplər "izləyir". Rəflərdən gördürüyünüz hər bir arzığın pulu dərhal sizin kredit kartınızdan çıxır. Fikrinizi deyişib həmin ərzəyi yəniden rəfə qaytarırsınız, çıxılan pul yəniden geri-yə hesabınıza qaydır. Anbarada yüksək dərişmənlik, bosaldan, rəflərə yúğan robotu təsəvvür edirsiniz?

İnsanların emək məhsuldarlığının artırılmasına doğru edilən ardıcıl cəhdələr onunla nəticələrin ki, bizi robotlara əvzlayır. Onlar yorulmur, artıq suallar

Rəqəmsallaşma, fərdiləşmə və kreativlik

vermir, yeni hüquqlar tələb etmir, məsələ azlığı barədə şikayətlənmirlər. Elə bir vaxt geləcək ki, insan eməyinin aktual qalğılı sahələr barmaqla sayılaçaq. Məsələn, indi dəmiryolu neqliyyatında insan eməyi olmadan keçinmək mümkün deyil. Ancaq nə vaxta qədər? Teyyərədə avtopilot funksiyası var. Pilotus taksilər sinadın çıxırı. Deməli, logistika sahəsi də "yaxa" sim robotlaşmadan qurtara bilinəcək. Rusiyada sərnişin və yıldızlaşma sahəsində 8,6 milyon nəfər çalışır. Bu, iş qabiliyyəti ilə əhalinin təqribən 10%-dir. Nəqliyyat vasitələri insan olmadan hərəkət etdikdə onların aqibəti nə olacaq? Bu təhlükə tok Rusiya deyil, bütün ölkələr, o cümlədən Azərbaycan üçün de aktualdır.

Üçüncü möqəm ondan ibarətdir ki, son 20 ildə kommunikasiyaların inkişafı ilə bağlı deyişikliklər baş verib. Bax, bu yerde qayda-yazımızın əvvəlində. Rabitə, internet, qisası, kommunikasiyaların inkişafı ilə məkan, daha konkret olaraq ofise ehtiyac faktik olaraq aradan qalxır. Bir yerə toplaşış sahalarla iclaslar keçirməye lütfan qalmayıb. Menecemt nəzarəyyəsi ilə kollaborativ texnologiyaların inkişafı nəticəsində ofis anlaysıq sözün əsl mənasında alt-üst olub. Dünyanın müxtəlif nöqtələrində olan həmkarlar rabitə vasitəsilə on çətin məsələlərə dair müştərək qərar vere bilirlər. Sənki hamisə bir otqağın bir masa arasındakı əyləşib. "J'son & Partners Consulting"-in hesablamalarına görə, 2020-ci ildə iş yerlerinin 20%-i virtual olacaq və bu, milyonlarda vəsaitin qənaət edil-

məsine kömək edəcək. İnkışaf etmiş ölkələrin yeni iqtisadi reallığı elə bir manzəreyə sabəb olub ki, eməkdən şirkətdə və yaxud idarədə bütün günü oturmasına ehtiyac yoxdur. Kim nə qəder işləyir, həmin vaxtın da müqabiliyədən məvacibimi alır. Yeni reallıqda mobililiklə yanmış, muzdə anlaysı da deyişikliyə uğrayır. Bir iş yerində davamlı olaraq nə qəder işləmək olar?

Əgər ötən əsrin 80-ci illərində orta həsabla üç ildən bir iş yeri deyişilmişdir, indi üç il ardıcıl olaraq bir yerde qalıb işləməyə, belə demək mümkündür. Texnologiya innovasiyaların təsiri ilə sürətli deyişikliklər - 4 və ya 6 illik təhsil de transformasiyaya uğramalıdır. Tədris müdəttidən tələbəyə indi lazım olan bilik və informasiyaları deyil, təhsilini başa vurduğunda ona lazım olanları vermək məcburiyyətindən deyil. Peşələr bir-bir sıradan çıxır. İş şəraiti, tələblərdən təmizləndirilən əməkhaqqıdan hər şey deyişikliyə uğrayır. Bəzim bu gün ali məktəbdə hazırladığımız, tətqiqatçı, mühəsibəyə 3-5 ildən sonra ehtiyac olmayacaq. Dünənən bir çox yerlərdən onları süni intellekt - hərəkət algoritmları əvzlayır. Deməli, gələcəyin tələbəsini təhsilini başa vuracağı andan ehtiyac duya-ca biliklərlə təmin etməliyik.

Fərdi rəqəmsal profil

Nəzəri cəhətdən colbedici görünür, bəs praktikada necə, mümkündür? İnsan gələcəyin texnologiyalarına öyrətmək olarmı? Güman ki, yox. Ancaq bu, o demək deyil ki, bəzən tələbəyə keçmişin savadını verməyə davam etməliyik. Çıxış yolu budur: onun maraqlı və bacarıqları məsələyə təmən etməliyik.

Tədris programını yaratmaq. Ona maraqlı olanaqla gələcəkdə ehtiyac duyacağının simbiozu. Buna necə nail olmaq mümkündür? Ekspertlər görə, fərqli fənlər və mühəzirələrlə praktika və ali məktəbdən konar dərslərin bir araya gotirilməsi ilə. Bunun noticisindən elə bir vəziyyət yaranacaq ki, faktiki işlətəri vahid prosesə çevriləcək. Çünkü iş daimi tekniləşmə, yeni təhsil tələb edir. Yeni təhsil isə yeni vezifələr və möqsədlərə yol açır. Bu istiqamətdən böyük çətinlik fərdiləşmə məsələsidir. Çünkü bir şəxsin fərdi xüsusiyyətlərinə esaslanır. Onun maraqları və bacarıqları, onun yüksək və s. bəzən kimi amillər ciddi şəkildə öyrənilməli və dəqiq informasiya əldə edilməlidir. Belə bir müləhizə var ki, yuxarıda qeyd olunanlara dair tam mənzərənə əldə etmek insan üçün çətin və həttə mümkinləşdir. Buna görə də fərdi təhsil trayektoriyasında deyişikliklər edilməlidir. Güman ki, bununla da elektron tyutor məşğul olacaq. Süni intellekt tez bir zamanda planlaşdırılmış yoldan sapmaları qeydə alacaq, gedişat əsasında təyin edilmiş program və ayri-faydalı deyişikliklər hesablanır. İndi bütün bunlar bizlər üçün o qədər de inandırıcı görünür. Ancaq futuroloqlar realtivitədən istifadə etdilər ki, süni intellektin inkişafı və hesablaşdırıcı masnırların təkmilləşdirilməsi hesabına yuxarıda ssenarının reallaşacağı gün uzaqda deyil.

Bu qismi tələbənin istək və bacarıqları nəzərə alınmaqla çalışıb ilə səfərlərə dair olacaq. Yeni, konkret şəxs üçün optimal pəşə principi ilə. İkinci, hər bir tədris prosesi təhsil ilinin vacib göstəriciləri nöqtəyi-nəzərindən xarakterizə olunacaq. Minlərlə tələbenin müxtəlif profillərdəki nəticələri analiz ediləcək. Bu, imkan verəcək ki, konkret programın hər bir tələbə üçün effektivliyi müəyyən edilsin. Bu iki xəttin birləşməsi üzərində effektiv fərdi tədris programlarını əldə etmək mümkündür. Ancaq bununla da iş bittir. Tələbenin uğur və çatışmazlıqları nəzarətdə saxlanımlı, onura müvafiq olaraq tədris trayektoriyasında deyişikliklər edilməlidir. Güman ki, bununla da elektron tyutor məşğul olacaq. Süni intellekt tez bir zamanda planlaşdırılmış yoldan sapmaları qeydə alacaq, gedişat əsasında təyin edilmiş program və ayri-faydalı deyişikliklər hesablanır. İndi bütün bunlar bizlər üçün o qədər de inandırıcı görünür. Ancaq futuroloqlar realtivitədən istifadə etdilər ki, süni intellektin inkişafı və hesablaşdırıcı masnırların təkmilləşdirilməsi hesabına yuxarıda ssenarının reallaşacağı gün uzaqda deyil.

Daha çox elektron xidmət

Təhsil Nazirliyi müasir texnologiyaların tətbiqini genişləndirir

Şəhərin inqilabın məktəblərinin məktəbəhəzərlər qruplarına qəbul elektron qaydada keçirilir. Elektron orizənin qeydiyyatı prosesində valideynlər (qanuni nümayəndələr) məktəbi, təlim dilini və müəllimi seçmək hüququna malik olur. Hər hansı səbəbdən elektron qeydiyyatdan keçməyən valideynlər (qanuni nümayəndələr) alternativ qeydiyyat mərkəzlərində elektron qeydiyyatdan keçmək üçün kömək göstərilir.

Qeyd edək ki, əhaliyə göstərilən bu elektron xidmətin dairəsinin genişləndirilməsi həm de şagird kontingençiyin üç sisteminin təkmiləşdirilməsinə töhfəsin verir. I sinfinə şagird qəbul üzrə mərcətlərin elektron qeydiyyat sistemi bu prosesin sadələşdirilməsinə xidmət edir.

Təhsil sisteminde elektron xidmətlərin tətbiqi valideynin sadəcə məktəbəhəzərlər prosesində işini rahatlaşdırır. Artıq 9 ildə ki, valideyn öz əşyaya bu sistemini köməy ilə nəzarət də edə bilir. Nəcəf:

www.ael.edu.az sehifəsindən şagird məktəbləri kitabçısı və davamçıyot jurnalı yerləşdirilib. Valideynlər öz əşyagının qiymətləri, dərsə və davamçıyot yolu ilə həyata keçirilir.

Hələlik 43 elektron məktəb üzrə şagird məlumatlarının valideynlər tərəfindən nəzarəti müraciətlərdir. Həmin təhsil müəssisələrindən tədrisin idarəolunmasının avtomatlaşdırılması şagirdə qeymət qoyulduğu anda valideynin bundan xəbər tutmasına imkan yaradır. Qeyd edək ki, yaradılan program təminatı vasitəsi ilə hər bir valideyn elektron jurnalda yalnız öz övladının qiymətlərini baxa bilir.

Şagirdlər kimi, müəllimlər də məktəbə "elektron yolla" gəlir

Məktəblərə sadəcə şagird qəbulu yox, ele müəllim qəbulu da elektron qaydada həyata keçirilir. Artıq 5 ildən ümumi təhsil müəssisələrinə, o cümlədən həmin şəhər və rayonlarda yerlə-

Elektron köçürülmə

Elektronlaşma sadəcə ümumi təhsil pilləsində aparılmayıb. Artıq ali təhsil pilləsində də moşhurlaşan, tələbələrin güvənini qazanan elektron ünvanları var. Məsələn, ölkə daxilində və xaricində yerləşən ali (bakanlar və magistratura səviyyələri üzrə), orta ixtisas təhsil müəssisələrinən köçürülmə sistemini - www.transfer.edu.az bir çox tələbələrin ümidi yerinə çevrilir. Çünkü Azərbaycanda ali və orta ixtisas təhsili alan tələbələrin ixtisasının və ya təhsil alma formasının deyişdirilməsi,

5 il müəllim işlədikdən sonra isə iddiyalı namizədlər üçün hədəflər dəyişir. Hər müəllim öz peşəsində yüksəlmək istəyir. Hələ bu da elektron qaydadır, tərəddüdə yer qalmır. www.miq.edu.az-a yenidən müərciət lazımlı gəlir. Çünkü ümumi təhsil müəssisələrinin direktorlarının işə qəbulu üzrə müərciətlərin və sənədlərin qəbulu da www.miq.edu.az vasitəsi ilə aparılır.

bir ali və orta ixtisas təhsil müəssisəsindən digərinə köçürülməsi də elektron sistemə qəbulu ilə aparılır. Köçürülmə qəs və yay tilisi dövründə, ilə 2 dəfə həyata keçirilir. Müvafiq qaydalara əsasən, ixtisasın deyişdirilməsi və ya bir ali və orta ixtisas təhsil müəssisəsindən digərinə köçürülməsi tərəfdən sənədin de, bu və ya dərəcə verən hər hansı sənədin, diplomun, yaxud başqa bir şəhadətnamənin də tanınması üçün tələb olunan müraciət forması www.anı.edu.az-da yerləşdirilib. Bu da o deməkdir ki, istenilen təhsil sənədinin Azərbaycan Respublikasının ərazisində qüvvədə olmasının təsdiqi elektron sistem vasitəsi ilə həyata keçirilir. Eyni zamanda, bu xidmət vasitəsi ilə diplomi sahiblərinə Azərbaycan Respublikasında tətbiq olunmuş ali təhsil haqqında sənədlerin sahiblərinin məlik olduları eyni akademik və peşə hüquqları verilməsi də mümkündür.

Təhsilin elektron sistemi dənəsindən təhsil sənədinin təqdimiləri qeyri-qanuni olmaqla onlayn yoxlanılması xidməti də var. Artıq 3 ildən mövcud olan bu xidmət diplom həqiqətindən məlumatların elektron formada əldə olunması məqsədi ilə yaradılırlar.

Ali təhsil pilləsində də bir elektron ünvanın Təhsil Nazirliyinin SABAH qrupları layihəsinə əhəmiyyətli keçirilir. Məqsədi təhsil müəssisələrindən təhsil sənədlerindən sağlam rəqabət və innovativ fəaliyyətin stiçmələşdirilməsindən ibarət olan məqsədi ilə yaradılırlar. "Elektron hökumət" portalında istifadəyə verilib (www.e-gov.az). İstifadəçi diplomi seriyası və nömrəsinə görə, həmçinin, FİN-ə görə axtarış etməklə diplom haqqında məlumat əldə edə bilir.

Təhsil Nazirliyi tərəfindən ümumi təhsil müəssisələrindən çalışan pedagoji işçilər üçün Təhsildə inkişaf və inovasiyalar üzrə artıq III qrant məqsədi keçirilir. Məqsədi təhsil müəssisələrindən təhsil sənədlerindən sağlam rəqabət və innovativ fəaliyyətin stiçmələşdirilməsindən ibarət olan məqsədi ilə yaradılırlar. Təhsil sənədinin, hem də Təhsil Nazirliyinin rəsmi internet sahifəsi vasitəsi ilə elektron formada müraciət edib vəziyyəli şəxslərin qəbuluna yazılmış məməkündür. www.edu.gov.az-a göndərilmiş müraciətlər "Vətəndaşların müraciətlərinə baxılmasına qaydası haqqında" Azərbaycan Respublikasının Qanununa uyğun olaraq qeydiyyata alınır və baxılır.

İmadəddin Nəsiminin 650 illik yubileyi ilə əlaqədar tədbir

Göygöl rayonu Balçılı kənd 2 nömrəli tam orta məktəbdə İmadəddin Nəsiminin 650 illik yubileyi ilə əlaqədar tədbir keçirilib.

Tədbirin keçirilməsində məqsəd şagirdlərdə mütaliə vərdişlərinin inkişaf etdirilməsi, Nəsimi yadigarlığı barədə məlumat əldə etməsindən ibarət olub.

Tədbirdə çıxış edənlər bildiriblər ki, İmadəddin Nəsimi Azərbaycan xalqının ümuməşəşər mədəniyyətinə bəxş etdiyi qüdrətlə söz ustalarındandır. O, Şərqi zəngin mədəni-mənəvi sərvətləri

üzərində ucalmış və bədii söz sənətinin son dərəcə qiyəmtli incilərini meydana getirmişdir.

Mütəfəkkir şairin dərin poetik fikirlərlə fəlsəfi görüşlərin vəhdətində olub, dövrün elmi-fəlsəfi düşüncəsinin aydın ifadəcisinə çevrilmiş müstəsnə ehəmiyyəti adəbi irsi qədim köklərə və coxəşlik ənənələrə malik Azərbaycan ədəbiyyatı tarixində xüsusi mərhələ təşkil edir.

Raminə MƏMMƏDOVA,
Göygöl Rayon Təhsil Şöbəsinin
ictimaiyyətlə əlaqələr üzrə məsul şəxsi

“Vətənin müdafiəsinə hazırlam”

10-14 aprel tarixlərində İsləməlli şəhərində “Vətənin müdafiəsinə hazırlam” poliatlon çoxnövçülüyü üzrə Respublika çempionatının zona yarışı keçirilib. Poliatlon çoxnövçük programına uyğun olaraq 100 metr qaçış, 2000 metr kross, qumbara atmaq və tur-nikdə dərtunma növləri üzrə keçirilən yarışda Ağsu, Ağdaş, Qax, Şəki, Oğuz, Qəbələ, Şamaxı, Ba-

lakən, Ucar, Zərdab və İsləməlli komandaları iştirak edib.

İsləməlli şəhər 2 nömrəli məktəb-lisey, İlisu və Güllük kənd tam orta məktəblərinin şagirdlərindən ibarət rayonumuzun komandası həmin yarışda I yerə layiq görülüb.

Güney MAHMUDOVA,
Qax Rayon Təhsil Şöbəsinin
ictimaiyyətlə əlaqələr üzrə məsul şəxsi

FAB Boya və Kimya Sənayesi MMC-yə ekskursiya

Abşeron rayonu Xirdalan şəhər 1 nömrəli tam orta məktəbin şagirdləri “Kimya-biologiya aylığı” çərçivəsində FAB Boya və Kimya Sənayesi MMC-yə ekskursiya ediblər.

Ekskursiyanın məqsədi gənə nəslin maarifləndirilməsi, onların düzgün karyera seçiminə kömək etmək və cəmiyyətin aparıcı qüvvəsinə çevrilmələri yönündə istiqamətləndirilmək olub.

Ekskursiya zamanı şagirdlərə məhsulların hazırlanma texnolog-

yası, tətbiq sahələri, qablaşdırma və sınaq prosesləri haqqında ətraflı məlumatlar verilib. Onlar plastik, elektrik və toz məhsulları istehsalı prosesi ilə əyani tanış olublar. Daha sonra şagirdlər FAB Akademiyasının konfrans zalında öz təəssüratlarını bölüşübllər.

Sonda şagirdlərə şirkət rəhbərliyi tərəfindən hədiyyələr təqdim olunub.

Aysel TAHİROVA,
Abşeron Rayon Təhsil Şöbəsinin
ictimaiyyətlə əlaqələr üzrə məsul şəxsi

Xəyalə Məhərrəmova

Cəbrayıl rayon 4 nömrəli tam orta məktəbin fizika müəllimi

“Bildiyin öyrətdiyin qədərdir”.

“Narkomaniya ümumbəşəri bəladır”

Aprelin 15-də Ağstafa rayonu Həsənsu kənd tam orta məktəbində “Narkomaniya ümumbəşəri bəladır” mövzusunda maarifləndirici tədbir keçirilib.

Tədbirdə məktəbin müəllim-sagird kollektivi ilə yanaşı rayon təhsil şöbəsinin nümayəndləri də iştirak edib.

Tədbirin keçirilməsində əsas məqsəd şagirdləri narkomaniya və psixotrop maddələrin yaratdığı problem və fəsadlı mövzusunda maarifləndirmək və onlar arasında sağlam həyatın təbliği etməkdir.

Cıxış edənlər narkotik maddələrin insan həyatına təsirindən geniş bəhs edib, şagirdləri yaxşı təhsil almağa, idmanla möşgül olmağa çağırıblar.

Sonda iştirakçıları maraqlandıran suallar dolğun şəkildə cavablandırılıb.

Tədbirdə iştirak edənlər üçün narkomaniyanın törətdiyi fəsadları özündə öks etdirən videoçarx nümayiş olunub.

Nəcibə VƏLİYEVƏ,
Ağstafa Rayon Təhsil Şöbəsinin
ictimaiyyətlə əlaqələr üzrə məsul şəxsi

“Azərbaycan dili - milli varlığımızdır”

Biləsuvarda məktəblilər arasında “Azərbaycan dilini - milli varlığımızdır” adlı şiir müsabiqəsinin rayon mərhələsinin qalibləri müəyyənləşib.

Qeyd edək ki, rayon təhsil şöbəsi tərəfindən təşkil olunmuş müsabiqənin rayon mərhələsində 28 şagird iştirak edib.

Təhsil şöbəsindən redaksiyamızda daxil olan məlumatla görə, VI-XI sinif şagirdləri arasında təşkil olunmuş müsabiqənin noticələrinə əsasən, İsmətli kənd tam orta məktəbin IX sinif şagirdi Nahidə Şahverəli, I, Xırmandalı kənd 1 nömrəli tam orta məktəbin XI sinif şagirdi Zəhra Zeynalova II, Amankənd kənd tam orta məktəbinin VII sinif şagirdi Aytac Əliyeva III yeri tutublar.

Müsabiqədə seçilmiş şeirin mövzuya uyğunluğu, məzmunu uyğun jest və mimikalardan, səs tonundan, intonasiyadan məqsədyönlü istifadə edilməsi, nitqin aydınlığı, səlisliyi, ifadəliliyi, düzgünlüyü və ifa üçün ayrılmış vaxta riayət edilməsi meyarları əsas götürürlər.

Sonda qaliblər rayon təhsil şöbəsi tərəfindən diplom və hədiyyələrlə mükafatlandırılıb.

“Müəllim elm, bilik xəzinəsini insanların üzünə açan varlıqdır”

Samirə Səfərova: “Hər bir müəllim öz şagirdlərini vətənpərvər yetişdirməyi özünə borc bilməlidir”

- Samirə xanım, müəllimlik pesəsi həqiqətindən çox sözərək, fikirlər də müxtəlifdir. Siz bu barədə nə düşünürsün?

- Müəllim adı mənim üçün çox dəyərli və mühəddəsdir. Dünyada gözəl, nəcib peşələr çoxdur. Həkim insanların sağlamlığını keşiyində dayanır, xəstələrə şəfa verir. Mühəndis fabrik və zavodları işlədir, hündür binalar ucaldır, yol çəkir, körpülər salır. Kosmonavt fazanı fəth edir, müxtəlif planetlərin sırlarını öyrənir.

Fərəq bütün peşələrin fəvqündə dayanın mühəddəs bir peşə var. Bu, müəllim peşəsidir. Həkim, mühəndis, kosmonavt

da, secdikləri peşənin sırlarını müəllimlər öyrənirlər. Müəllim elm, bilik xəzinəsinin qapısını açan bir varlıqdır. Bu xəzinəyə inamlı daxil olanlar həyatın enişli-yoxluşu yollarında büdərəm, öz biliyi və əməlləri ilə cəmiyyətin inkişafına töhfələr verirlər. Elə buna görə də dünyada müəllim əməyiñin bənzəri yoxdur.

Men öz işimlə, öz əməlimlə xalqına bir faydalı verməyi özüma borc biliram. Müəllim sözü öyrətmək sözü ilə bir-birinə çox yaxındır. Men həm öyrətməyi, həm də öyrənməyi çox sevirəm.

- Adətən İbtidai sinif dərs demək çox çətin və müzəyyitdir, həm də olduqca şərəflidir. Bəs sizin üçün çox çətin deyilmi?

- Müəllim əməyini çox vaxt bağban əməy ilə müqayisə edirələr. Bağban min bir zəhmətə yetişdirdiyi ağacın bəhərsini görəndə, müəllim isə öz yetirmələrinin xoş soraqlarını alanda qəlbə sevinçdən daşa döñür. Müəllimlərimiz ad-sənəbi olan yetirmələri barədə həmisi ifixar hiss ilə söhbət açırlar. Bu vaxt adətən xoş xatirələr gəzəndən canlanır. Yetirmələrin ugurları adama, sanki, güc verir, bizi dəha da şövqələ işləməye ruhlandırır.

Doğrusu, İbtidai siniflərə dərs demək çox böyük məsuliyyət tələb edir. Mən bu məsuliyyəti hemişi hiss edirəm. Mənə görə müəllim elm, bilik xəzinəsinin insanların üzünə açan varlıqdır.

- Sizin üçün sinifdə müasir təlim metodları ilə dərs keçmək çətinlik yaratır?

- Artıq 11 ildir ki, sinifdə müasir təlim metodları ilə dərs keçirik. Əlbəttə ki, zamanla çətinliyim olmam, biz bunun öhdəsindən gəlməye çalışmışıq. Bunun üçün daima öz üzərimdə çalışmağa davam edirəm. Hər bir müəllim diqqətə və ağılla həmin nəzəriyyələrdən irəli gələn tədris üsullarından istifadə edərək səməralı öyrənmə və şagirdlərin təhsildə təşəbbüskarlıq göstərməsi üçün təlimat programı hazırlanıb.

Müasir təlim metodlarından istifadə cəmiyyətin dəyərli vətəndaşlığı olmağa həzirlaşın, fəal və hər şəyə maraqlanın şagirdlərin inkişafında biz müəllimlərə dəstekdər.

- Sizə görə şagirdlərin inkişaf edib tökməlləndirilməsi üçün əsas məsələ nədən ibarətdir?

Daha sağlam bir gələcək üçün şagirdlərin şəxsiyyət və vətənpərvər olaraq formalşaması, mənəvi aləminin zənginləşməsində, dünyagörüşünün, bilik və bacarıq dairəsinin genişlənməsində təlim prosesinin böyük əhəmiyyəti vardır. Belə ki, burada əsas məsələ - şagirdin yaxşı yetişdirilməsi üçün məktəb-valideyn-şagird əməkdaşlığının çox böyük əhəmiyyəti var. Həmçinin müəllimin təlim materialını həyatla, təcrübəsi ilə necə əlaqələndirməsi və şagirdlərin inkişafında təlim prosesinin böyük əhəmiyyəti vardır.

İstəməsi və şagirdə çatdırma bilməsindən ibarətdir. Təhsildə təməl təsir öyrədənin karakteridir.

- Bu gün məktəbdə yetişən nəslə savadlı, biliqli yetişdirməklə yanğı, eyni zamanda cəmiyyətimizə layıqli vətəndaş, vətənpərvər övlad kimi hazırlanılyıq. Bu istiqamətdə işinizi necə qura bilmisiniz?

- Müəllimlik peşəsinə şərflə edən bir çox amillər var. Onlardan biri, bəlkə də birincisi müəllimin yaşadığı həyata, cəmiyyətə ehtiyac duyulan əsl insan yetişdirməsidir. Hər bir müəllim öz şagirdlərini vətənpərvər yetişdirməyi özünə borc bilməlidir.

Hərdən parta arxasında oyləşən o kiçik yaşıla uşaşa şəxsiyyət kimi baxın. Unutmayı ki, bu gün ona öyrədəcəyiniz elm, bilik, savad, həyata doğru düzgün baxış, xoş eməller vətənpərvər yetişdirməyi qazanıb.

- Şagirdlərə verilən ev tapşırıqlarının evdə yerinə yetirilməsində valideyn məsuliyyəti siz qane edirni?

- Mən bir müəllim kimi sinifdə dərs zamanı çox çalışıram ki, şagirdin evdə tərəfə yaxşılaşması. Çalışmaları sinifdə həll etməyə dəha çox üstünlük verirəm. Əks halda, ev tapşırıqı olan zaman valideynlərə mən başa düşərk çox böyük məsuliyyətələ ev tapşırığının yerinə yetirilməsində şagirdlər yaxından köməklik göstərirələr. Bu tapşırıqları adətən iş defteri üzərində olur. İş defterini almaq köməkli olduğu üçün və-

liden istərsə alır, şagirdin işləməsinə köməklik göstərir. Bəzən hər hansı bir tapşırıq çətinlik tərəfərə, günün hansi saatı olmasına baxmayaq, valideyn mənimlə əlaqə saxlaşdırı zaman ona yaxından köməklik göstərirəm. Adətən, İbtidai sinifdə valideyn daha məsuliyyətli olur və bu, bizi yetərinə qane edir.

- Siz yenidən hansısa başqa ixtisası seçmək kimi bir seçim verilsə, onda hansı ixtisasa sahib olmaq istyərdiniz?

- Bir dənə seçim etməli olsadım, heç düşünmedən yenə müəllimlik peşəsinə seçərdim. Bundan önce qeyd etdiyim kimi həkim, mühəndis, kosmonavt elm öyrəndən yeganə insan müəllimdir. Buna görə də müəllimlik hem çox şərflə, hem də oludəq məsuliyyətli bir peşədir. Şədəm ki, sevdiyim işlə məşğulam.

- Bu gün müəllim nüfuzunun yüksəldilməsi əsas müzakirə mövzularından biridir. Sizcə, müəllim nüfuzlu olmaq üçün nə etməlidir?

TİMSS-2019: Riyaziyyat və Təbiət Elmləri üzrə Beynəlxalq Qiymətləndirmə Programında nailiyyətlərin qiymətləndirilməsi meyilləri

Köñül PİRVERDİYEVA,
ARTİ-nin şöbə müdiri, Milli və beynəlxalq
qiymətləndirmələr üzrə milli koordinator

(Övvəli ötən nömrəmizdə)

Bütün uşaqlarda güclü riyazi bacarıqlar və derin riyazi anlama formalaşdırıla bilər. Riyaziyyatın öyrənilməsi sağirdlərdə, ilk növbədə, problem hələtmə bacarıqlarını inkişaf etdirir, problem üzrənədə işləmək isə onlarda əzmkarlıq və dözmüllük formalasdırır. Riyaziyyat gündəlik bir çox fəaliyyət üçün vacibdir, məsələn, hesablaşmaq, yemək bişirmək, pulu düzgün xərclemək, nelerise qurmaq və s. Bundan başqa mühəndislik, memarlıq, bank işi, mühəsabatlıq, biznes, tibb, ekologiya, aviasiya kimi bir çox peşə sahələri güclü riyazi təməl tələb edir. Riyaziyyat iqtisadiyyat və maliyyə, eləcə də texnoloji cəhətdən inkişaf etmiş və informasiya əsaslı dünyamızın dayağı olan kompüter texnologiyası və program tərtibatı üçün çox mühümdür.

(Məqalə TİMSS-2019 tədqiqatı üzrə çərçivə sənədi əsasında hazırlanıb)

IV sinifdə sağirdlər uzunluğu ölçmek üçün xətkəsden istifadə etməyi bacarmalıdır; uzunluq, kütle, həcm və zamanla bağlı məsələləri həll etməli; sadə cəxbucuqların sahəsinə və perimetri hesablamalı; həcmi müəyyən etmək üçün kubdan istifadə etməlidir. Sağirdlər xətt, bucaq, eləcə də iki və üç ölçülü fiqurların xüsusiyyətlərini müəyyən etməlidir. Məkan anlayışı həndəsəni öyrənmək üçün integrallar və sagirdlərdən müxtəlif həndəsi fiqurları çəkmək və təsvir etmək tələb edir. Onlar həmcinin həndəsi əlaqələri təhlil etməyi və məsələləri həll etmək üçün bu əlaqələrlən istifadə etməyi bacarmalıdır.

Öləmə

1. Uzunluqları (mm, sm, m, km) ölçür və hesablayır; uzunluğa aid olan məsələləri həll edir.

2. Kütle (q, kg), həcm (ml, l) və zaman (dəqiqə və saat) aid olan məsələləri həll edir; vahidlərin ölçüsünü və növünü düzgün müəyyənləşdirir və müvafiq cihazların (tərazi, menzurka, spidometr və s.) göstəricilərini oxuyur.

3. Cəxbucuqlının perimetri, düzbucaqlının sahəsi, kvadrat, yaxud digər dördbücaqlılarının içərisində təsvir edilmiş fiqurların sahələrini və kubun həcmiən aid məsələləri həll edir.

Həndəsə

1. Paralel və perpendikulyar xətləri müəyyən etdir və çəkir; düzbucaq və düzbucaqdan kiçik və böyük bucaqları müəyyən etdir və çəkir; bucaqları ölçüsüne görə müqayisə edir.

2. İkiölkülü fiqurlar (dairə, üçbucaq, dördbücaq və digər cəxbucuqlar) düzeltmək, onları təsvir etmək və müqayisə etmək üçün düz xətt və dönmə simmetriyanın (rotational symmetry) daxil olduğu sadə xüsusiyyətlərdən istifadə edir.

3. Üçölkülü fiqurların (kub, düzbucaqlı prizma, konus, silindr və küre) sadə xüsusiyyətlərinən onları təsvir və müqayisə etmək üçün istifadə edir və bu xüsusiyyətlər onların ikiölkülü nümayəndələri ilə əlaqələndirir.

Verilənlər / statistika

Yaşadığımız informasiya cəmiyyətində məlumat parlatışının gündəlik əyani hadisələrin

Riyaziyyat idrak domenleri - IV və VIII siniflər

TİMSS test suallarını cavablandırmaq üçün sağirdlər qiyətləndiriləcək riyazi məzmunlu tanış olmalıdır, ancaq onlar həm də bir sıra idrak bacarıqlar da nümayis etdirməlidirlər.

Bu bacarıqların təsviri TİMSS-2019 kimi bir qiyətləndirmənin hazırlanmasında mühüm rol oynayır, çünki bu addım məzmun domeninin daxilində öks olunan idrak bacarıqlarının tədqiqatda əhatə olunmasının təmin etdilməsinə vətacibidir.

İlk domen bilmə sağirdlərin bilməli olduğunu fakt, məzmun və prosedurları əhatə edir. İkinci domen - tətbiqətə problemləri həll etmək və sualları cavablandırmaq üçün sağirdlərin bilik və konseptual anlama bacarıqlarını necə tətbiq etməsinə əsaslanır. Üçüncü domen - əsaslandırma / təhliletə tanış problemlərə tanış olmayan væziyyətlər, mürəkkəb məzmunlar və çoxşillili problemlərin həlliini əhatə edir.

Məzmun biliyinin tərkibində riyazi bacarıqlarının nümayis etdirirkən sağirdlərin bilmə, tətbiqətə və əsaslandırma kimi idrak bacarıqları da müxtəlif dərəcələr tapşırıqlarda yoxlanılır. TİMSS-in bu idrak domenləri problem həll etmək, strategiya və həllətməni sübut etmək üçün riyazi arqumentasiyaya əsaslanmaq, væziyyətin riyazi olaraq öks edilmesi (məsələ: simvolların və diaqramlardan istifadə etməsi).

Tətbiqətə domeninin mərkəzində tanış və gündəlik məsələlərin daxil olduğu problemləri həllətmə dayanır. Problemlər / məsələlər gündəlik həyət hadisələrinə uyğunlaşdırılır və ya sərf riyazi sualları əhatə edir, məsələn, ədədlər və ya cəbri ifadələr, funksiyalar, təqribət, həndəsi fiqurlar, statistik məlumatlar və s.

* Müəyyənləşdirmək - məsələləri həll etmək üçün səmərəli uyğun əməliyyatları, strategiyaları və alətləri müəyyən etmək və həllətmə üsullarından istifadə edir.

* Model - cədvəl və diaqramlardakı məlumatı oxuyur; problemləri tətbiq etmək üçün tonliklər, həndəsi fiqurlar və ya diaqramlar quşur və verilmiş riyazi əlaqəni təsvir edir.

* Tətbiqətə - problemləri / məsələləri həll etmək üçün tanış riyazi məzmunlar və prosedurlardan istifadə edərək əməlləri və strategiyaları yerinə yetirir.

İstifadələr

1. Rəqəmlərin tutduğu yer baxımından dəyərini (yüzlük, onluq və s.) bildirin nümayis etdirir (ikirəqəmlər / adədlərdən altırəqəmlər / adədlərədək); tam adədləri sözlər, diaqram, rəqəmlər sırası və ya simvollarla ifadə edir; rəqəmlər ardıcılığını müəyyən edir.

2. Toplayır və çıxır (dördərəqəmlər adədlərə kimi). Sadə kontekstual məsələlərin həlli də buraya daxildir.

3. Vurur (üç rəqəmlini birrəqəmliyə və ikirəqəmlini ikirəqəmliyə) və bölür (üçrəqəmlini birrəqəmliyə). Sadə kontekstual məsələlərin həlli də buraya daxildir.

4. Ehtimalla bağlı məsələləri həll, vurma əməlləri və rəqəmlərin xüsusiyyətlərini müəyyən edir, yuvarlaqlaşdırımlar (ən kiçikdən on min qədər) və texminlər edir.

5. Məsələlər həll etmək üçün rəqəmlər və ya əməliyyatların iki və ya daha artı xüsusiyyətlərini birləşdirir.

İfadələr, sade bərabərliliklər və əlaqələr

1. İsfadə olunan (mechul) rəqəmi və ya əməli tapır. (Məsələ: $17+x=29$)

2. Dəyişənlərin də olduğu məsələləri həll etmək üçün ifadələri və ya bərabərlilik və bərabərsizlikləri müəyyən edir və ya yazıır.

3. Nümunələrdəki əlaqələri müəyyən edir və istifadə edir. (Məsələ: bitişik bucaqlar arasında əlaqənin təsviri və verilmiş qaydaya əsasən cüt rəqəmləri ümumiləşdirir).

4. Həmələrlə bağlı məsələləri həll, vurma əməlləri və rəqəmlərin xüsusiyyətlərini müəyyən edir, yuvarlaqlaşdırımlar (ən kiçikdən on min qədər) və texminlər edir.

5. Məsələlər həll etmək üçün rəqəmlər və ya əməliyyatların iki və ya daha artı xüsusiyyətlərini birləşdirir.

İfadələr, sade bərabərliliklər və əlaqələr

1. İsfadə olunan (mechul) rəqəmi və ya əməli tapır. (Məsələ: $17+x=29$)

2. Dəyişənlərin də olduğu məsələləri həll etmək üçün ifadələri və ya bərabərlilik və bərabərsizlikləri müəyyən edir və ya yazıır.

3. Nümunələrdəki əlaqələri müəyyən edir və istifadə edir. (Məsələ: bitişik bucaqlar arasında əlaqənin təsviri və verilmiş qaydaya əsasən cüt rəqəmləri ümumiləşdirir).

4. Həmələrlə bağlı məsələləri həll, vurma əməlləri və rəqəmlərin xüsusiyyətlərini müəyyən edir, yuvarlaqlaşdırımlar (ən kiçikdən on min qədər) və texminlər edir.

5. Məsələlər həll etmək üçün rəqəmlər və ya əməliyyatların iki və ya daha artı xüsusiyyətlərini birləşdirir.

İfadələr, sade bərabərliliklər və əlaqələr

1. İsfadə olunan (mechul) rəqəmi və ya əməli tapır. (Məsələ: $17+x=29$)

2. Dəyişənlərin də olduğu məsələləri həll etmək üçün ifadələri və ya bərabərlilik və bərabərsizlikləri müəyyən edir və ya yazıır.

3. Nümunələrdəki əlaqələri müəyyən edir və istifadə edir. (Məsələ: bitişik bucaqlar arasında əlaqənin təsviri və verilmiş qaydaya əsasən cüt rəqəmləri ümumiləşdirir).

4. Həmələrlə bağlı məsələləri həll, vurma əməlləri və rəqəmlərin xüsusiyyətlərini müəyyən edir, yuvarlaqlaşdırımlar (ən kiçikdən on min qədər) və texminlər edir.

5. Məsələlər həll etmək üçün rəqəmlər və ya əməliyyatların iki və ya daha artı xüsusiyyətlərini birləşdirir.

İfadələr, sade bərabərliliklər və əlaqələr

1. İsfadə olunan (mechul) rəqəmi və ya əməli tapır. (Məsələ: $17+x=29$)

2. Dəyişənlərin də olduğu məsələləri həll etmək üçün ifadələri və ya bərabərlilik və bərabərsizlikləri müəyyən edir və ya yazıır.

3. Nümunələrdəki əlaqələri müəyyən edir və istifadə edir. (Məsələ: bitişik bucaqlar arasında əlaqənin təsviri və verilmiş qaydaya əsasən cüt rəqəmləri ümumiləşdirir).

4. Həmələrlə bağlı məsələləri həll, vurma əməlləri və rəqəmlərin xüsusiyyətlərini müəyyən edir, yuvarlaqlaşdırımlar (ən kiçikdən on min qədər) və texminlər edir.

5. Məsələlər həll etmək üçün rəqəmlər və ya əməliyyatların iki və ya daha artı xüsusiyyətlərini birləşdirir.

İfadələr, sade bərabərliliklər və əlaqələr

1. İsfadə olunan (mechul) rəqəmi və ya əməli tapır. (Məsələ: $17+x=29$)

2. Dəyişənlərin də olduğu məsələləri həll etmək üçün ifadələri və ya bərabərlilik və bərabərsizlikləri müəyyən edir və ya yazıır.

3. Nümunələrdəki əlaqələri müəyyən edir və istifadə edir. (Məsələ: bitişik bucaqlar arasında əlaqənin təsviri və verilmiş qaydaya əsasən cüt rəqəmləri ümumiləşdirir).

4. Həmələrlə bağlı məsələləri həll, vurma əməlləri və rəqəmlərin xüsusiyyətlərini müəyyən edir, yuvarlaqlaşdırımlar (ən kiçikdən on min qədər) və texminlər edir.

5. Məsələlər həll etmək üçün rəqəmlər və ya əməliyyatların iki və ya daha artı xüsusiyyətlərini birləşdirir.

İfadələr, sade bərabərliliklər və əlaqələr

1. İsfadə olunan (mechul) rəqəmi və ya əməli tapır. (Məsələ: $17+x=29$)

2. Dəyişənlərin də olduğu məsələləri həll etmək üçün ifadələri və ya bərabərlilik və bərabərsizlikləri müəyyən edir və ya yazıır.

3. Nümunələrdəki əlaqələri müəyyən edir və istifadə edir. (Məsələ: bitişik bucaqlar arasında əlaqənin təsviri və verilmiş qaydaya əsasən cüt rəqəmləri ümumiləşdirir).

4. Həmələrlə bağlı məsələləri həll, vurma əməlləri və rəqəmlərin xüsusiyyətlərini müəyyən edir, yuvarlaqlaşdırımlar (ən kiçikdən on min qədər) və texminlər edir.

5. Məsələlər həll etmək üçün rəqəmlər və ya əməliyyatların iki və ya daha artı xüsusiyyətlərini birləşdirir.

İfadələr, sade bərabərliliklər və əlaqələr

1. İsfadə olunan (mechul) rəqəmi və ya əməli tapır. (Məsələ: $17+x=29$)

2. Dəyişənlərin də olduğu məsələləri həll etmək üçün ifadələri və ya bərabərlilik və bərabərsizlikləri müəyyən edir və ya yazıır.

3. Nümunələrdəki əlaqələri müəyyən edir və istifadə edir. (Məsələ: bitişik bucaqlar arasında əlaqənin təsviri və verilmiş qaydaya əsasən cüt rəqəmləri ümumiləşdirir).

4. Həmələrlə bağlı məsələləri həll, vurma əməlləri və rəqəmlərin xüsusiyyətlərini müəyyən edir, yuvarlaqlaşdırımlar (ən kiçikdən on min qədər) və texminlər edir.

5. Məsələlər həll etmək üçün rəqəmlər və ya əməliyyatların iki və ya daha artı xüsusiyyətlərini birləşdirir.

İfadələr, sade bərabərliliklər və əlaqələr

1. İsfadə olunan (mechul) rəqəmi və ya əməli tapır. (Məsələ: $17+x=29$)

2. Dəyişənlərin də olduğu məsələləri həll etmək üçün ifadələri və ya bərabərlilik və bərabərsizlikləri müəyyən edir və ya yazıır.

3. Nümunələrdəki əlaqələri müəyyən edir və istifadə edir. (Məsələ: bitişik bucaqlar arasında əlaqənin təsviri və verilmiş qaydaya əsasən cüt rəqəmləri ümumiləşdirir).

4. Həmələrlə bağlı məsələləri həll, vurma əməlləri və rəqəmlərin xüsusiyyətlərini müəyyən edir, yuvarlaqlaşdırımlar (ən kiçikdən on min qədər) və texminlər edir.

5. Məsələlər həll etmək üçün rəqəmlər və ya əməliyyatların iki və ya daha artı xüsusiyyətlərini birləşdirir.

İfadələr, sade bərabərliliklər və əlaqələr

1. İsfadə olunan (mechul) rəqəmi və ya əməli tapır. (Məsələ: $17+x=29$)

2. Dəyişənlərin də olduğu məsələləri həll etmək üçün ifadələri və ya bərabərlilik və bərabərsizlikləri müəyyən edir və ya yazıır.

3. Nümunələrdəki əlaqələri müəyyən edir və istifadə edir. (Məsələ: bitişik bucaqlar arasında əlaqənin təsviri və verilmiş qaydaya əsasən cüt rəqəmlə

Sevda AXUNDOVA,
*Baki Slavyan Universitetinin
“Azərbaycan multikulturalizmi və
ölkəşünaslıq” kafedrasının dosentini
fəlsəfə üzrə fəlsəfə doktoru*

Azərbaycan müxtəlif sivilizasiyaların və mədəniyyətlərin qovuşduğu məkan olaraq, əsrlər boyu millimədəni rəngarənglik mühitinin formalaşdırıcı, ayrı-ayrı millətlərin və konfesiyaların nümayəndələrinin sülh, əmin-amanlıq, qarşılıqlı anlaşma və dialoq şəraitində yaşadığı diyar kimi tanınmışdır. Azərbaycanın ərazisində üç mühüm dinlərdən zərdüştlüyə (barış və sülh dini), Şimal bölgələrdə xristianlığa (Qafqaz Albaniyada) və VII ə. bəri islama ibadət olunur. Multikulturalizm və tolerantlıq tarixən azərbaycanlıların həyat tərzi olub. Bu gün isə milli kimliyindən, diliindən, dinindən asılı olmayaraq Azərbaycan dövlətinin hər bir vətəndaşının gündəlik həyat tərzinə çevrililib.

Azərbaycan xalqının zəngin multikultural keçmiş təkcə xalqımızın bugünkü tolerant yaşam tərzi ilə deyil, həm də yaratmış olduğu ədəbi-bədii, elmi-felsefi, siyasi-hüquqi qaynaqlarda, sənədlərdə yaşayır. Multikulturalizm ingilis dilindən tərcümədə "çoxlu mədəniyyətlər" deməkdir. Multikulturalizm ayrıca götürülmüş ölkədə və bütövlükdə dünyada müxtəlif millətlərə və dinlərə məxsus insanların mədəni müxtəlifliklərinin qorunması, inkişafı və harmonizasiyasına, azsaylı xalqların dövlətlərinin milli mədəniyyətinə ineqrasiyasına yönəldilmişdir.

Multikulturalizm modeli dedikdə, bir dövlətin sərhədləri daxilində müxtəlif etnomədəni tərəflərin dinc yanaşı yaşaması və öz mədəni xüsusiyyətlərini, həyat tərzini rəsmən ifadə etmək və qoruyub saxlamaq hüququna malik olması nəzərdə tutulur. Multikulturalizm mədəniyyətlərin və sivilizasiyaların dialoqunun zəruri alətidir. Multikultural və tolerant dəyərlər ümumbehşəri xarakter daşıyır. Tolerantlıq müxtəlif mədəniyyətlərdə çoxşaxəli və birmənali anlayış deyil. Tolerantlıq latınca “tolerare” kökündən töreyib “dözmək, sebir etmək, tab götirmək, göz yummaq, icazə vermək, fikir verməmək, yaxşı qarşılamaq” mənalarını verir. Tolerantlıq türk dilində “xoşgörü”, ərəb dilində “musamihə” terminləri ilə paralellik təşkil edir. Tolerantlığın başqalarının inanc və düşüncələrinə hörmət etmək mənaları mövcud.

cuddur.

Müasir dövrdə tolerantlıq problemi ilə məşğul olan tədqiqatçılar tərəfindən tolerantlığa bir neçə məna verilir. Alımların bir qismi tolerantlığı “ideal və həyatın vacib prinsipi” kimi qəbul edir, sivilizasiya mövcudluğununa bir şans kimi qiymətləndirir. Tədqiqatçıların o biri qismi isə tolerantlığı bəşəriyyətdə hökm sürən parçalanma və laqeydiliyi gizlədən simvolik bir pərdə kimi göstərir. Tolerantlıq problemini araşdırınan tədqiqatçı Uoltser ictimai şüurda tolerantlıq ideyasının yaranmasını və inkişafını bir neçə mərhələyə bölmür: I mərhələ - XVI-XVII əsrlər dini tolerantlıq (katolik və protestantların arasında müharibə İspaniyada Kordof) krallığı sülhün qorunması naminə-

Azərbaycan multikulturalizm və tolerantlığın mərkəzidir

Müasir dövrdə həyata keçirilən multikulturalizm siyasəti dövlətin tolerantlıq prinsiplərinə sadıq qalmasının bariz nümunəsidir.

öyrənmək və maraq göstərmək; V və sonuncu mərhələ - fərqliliyi mədəniyyətlərarası qəbul etmək, müxtəlifliliyə heyran olmaq və tolerantlığın bir individlə ölçülülməməyi.

Dözümlülük ideyası heç də yeni deyildir, qeyd etmək lazımdır ki, tolerantlığa fəlsəfi yanaşmanın antik dövrə aparan dərin kökləri vardır. İnsan təbiətinin və mədəni-tarixi fərqlərinin dialektik vəhdəti iki fərqli anlayışla izah olundu: “özümkü” və “digəri”. Məsələn, Solonun və Anaxarsisin əfsanəsində ellinlərin və barbarların bir-birinə çox fərqli olmaqlarına baxmayaraq, dostluq anlayışına etnosdan üstün tutub böyük dəyər vermək-

üzərində qurulmalıdır, tolerantlıq subyektin ümumbəşəri əxlaqi dəyəri kimi qeyd edilib. Rerixin - tolerant münasibət yüksək tərbiyənin nəticəsidir. Solovyov “Xeyrxahlığın bərəəti” əsərində dözümlülüyü- təmkinliklə eyniləşdirir və digərlərin də azad olmayı qəbul edir. Baxtinin dözümlülük dialektikası “Mən - Özüm”, “Mən və digəri”, “Digərləri mənim üçün” kimi anlayışlarla izah olunur və dözümlülük dialoq üstündə qurulmalıdır. Lev Tolstoyun “Vətənpərvərlik və sülh” əsərində dözümlülük insanın həyata məhəbbətindən yaranır. Nitşeyə görə tolerantlıq - təmkinlik özünə qalib gəlmək və intellektual azadlığın axtarışı kimi fikirləri ir-

Multikulturalizm dövlət siyaseti olmaqla yanaşı, müasir Azərbaycan cəmiyyətində dəyişməz həyat tərzi kimi təzahür edir. Azərbaycanda olan tolerant və multikultural reallığının təkcə azərbaycanlıların deyil, xarici ölkə alımlarının, görkəmli elm xadimlərinin, siyaset nümayəndələrinin, həmçinin tələbələrin gözü ilə dünyaya təqdim edilməsi də müsbət ənənəyə çevrilməkdədir. “Azərbaycan multikulturalizmi fənninin xaricdə və ölkə universitetlərində tədrisi” layihəsi çəriçivəsində hazırda dünyadan 13, Azərbaycanın 28 nüfuzlu ali təhsil ocağında Azərbaycan multikulturalizmi tədris edilir.

ləri nəzərə çarpır. Ksenofontun ideal cəmiyyət modelinin quruluşu üçün nümunə kimi ilkin Fars Çarlığı götürülür. Sokrat və Platonun da fikirlərində dözümlülük intellektual asketizmle bağlıdır və insanların mənəvi və sosial birləşməsi kimi izah olunur.

li sürülür. Nizaminin “İqbalnamə” və “Yeddi gözəl”, Cəlil Məmmədquluzadənin “Kamança”, Seyid Yəhya Bakuvinin Xəlvətiyyə təriqətinin banilərindən biri kimi əsərlərində tolerantlığa və multikultural cəmiyyətin qurulmasına xüsusi yer ayırmışdır.

Tertulianın nəzəriyyəsində döyünlülük - ilahi bir varlıq kimi təqdim olunur. Kassiodorun fikrincə “döyünlülük - müdriklərə xas olan xüsusiyyətdir” Bundan başqa insanın universal təbiətinin milli fərqlərindən üstün olması qədim yunan fəlsəfəsində “kosmopolitizm” kiniklərin məktəbində, Roma stoisizmi və digər məktəblərdə müşahidə etmək olur. Orta əsrlərin xristian fəlsəfəsində tolerantlıq şovinizm və fanatizmə qarşı olan bir anlayış kimi izah olunur. Bu zaman döyünlülük yalnız din və vicdan ilə bağlı olmuşdur. 1648-ci ildə imzalanmış Vestfal sülhü dini döyünlülükə bağlı ilk sənəddir. Qərb fəlsəfəsində Con Lokkun “Din döyünlülüyü” əsəri tolerantlıq anlayışının klassik liberal izahı oldu. Yeni dövrə Kantın “Əbədi sülhə doğru” əsərində döyünlülük - əxlaqi qəti imperativ kimi izah olunur və sülhədə mövcud olmaq üçün cəmiyyətdə münasibətlər qarsılıqlı hörmət 2013-cü ilde UNESCO-nun Baş Konfransının 36-cı sessiyasında Seyid Yəhya Bakuvinin 550 illik yubileyinin dünya səviyyəsində qeyd olunması haqqında qərar qəbul edilməsi təsadüfi deyil. Azərbaycanda multikulturalizm, tolerantlıq və dini döyünlülünün dövlət siyasəti səviyyəsində inkişaf etdirilməsinin əsaslarını ölkənin qədim dövlətçilik tarixi və bu ənənələrin inkişafi təşkil edir. Tarixi ənənələrə nəzər salsaq görərik ki, istər Səfəvilər dövləti, istər XIX-XX əsrlər maarifçilik dalğası, istərsə də Xalq Cümhuriyyəti dövründə Azərbaycan ərazisində yaşayan diğər etnik xalqlar və dini qrupların nümayəndələrinin təmsilciliyini özündə cəmləyən bu siyasi davranış XX əsrin sonlarında ümummilli lider Heydər Əliyev tərəfindən dövlətçilik ideologiyası formasına çevrilmiş, tolerantlıq və multikulturalizm ənənələri bərpa edilmişdir. Azərbaycan multikulturalizminin siyasi əsasları Azərbaycan

Respublikasının Konstitusiyasının bəndlərində, qanunvericilik aktlarında, fərman və sərəncamlarda öz əksini tapmışdır. Azərbaycanın zəngin mədəni-mənəvi irsə və tolerantlıq ənənələrinə malik olması bugün beynəlxalq aləmdə etiraf edilən həqiqətələrdəndir. Mövcud milli-mədəni müxtəliflik və etnik-dini dözümlülük mühit onu çoxmillətli, çoxkonfessiyalı diyar kimdünya miqyasında mədəniyyətlərlərəsi dia loqun bənzərsiz məkanı etmişdir. Azərbaycan Respublikasında bu gün həmin mədəni, linqvistik, etnik rəngarəngliyin qorunmasına yönəldilən və uğurla həyata keçirilən dövlət siyaseti multikulturalizm sahəsində əsrlərden bəri toplanmış böyük tərəixi təcrübənin xüsusi qayğı ilə əhatə olunması, zənginləşdirilməsini, cəmiyyətdə bu istiqamətdə qazanılmış unikal nailiyyətlərin beynəlxalq aləmdə təbliğinin gücləndirilməsini zəruri edir. Azərbaycan Respublikası Prezidentinin 11 yanvar 2016-cı il tarixli Sərəncamı ilə 2016-cı il “Multikulturalizm ili” elan edilmişdir. Ölkəmizdə mədəniyyətlərəsi dialoqun formalşaması simi sərtləndirən əsas amillərdən biri de-

etmişlər. BMT-nin Sivilizasiyalar Alyansının 7-ci Qlobal Forumunun Azərbaycanda keçirilməsi ölkədə multikultural və tolerant mühitin olmasının göstəricisidir. Multikulturalizmin bu formada geniş təsbit və tətbiq olunması Azərbaycanın dünyaya olan töhfələrindən biridir. Izolyasizm (təcrid etmə), assimiliyasiya və aparteiddən fərqli olaraq, multikulturalizm - cəmiyyətdə yalnız bir hakim etnik qrupun deyil, həmçinin digər milli azlıqların və immiqrantların mədəni müxtəlifliyinin və rəngarəngliyinin mövcudluğudur. Dünyada fərqli adlarla öz mədəniyyətlərinin üstünlüyü nü təmin etməyi qarşılara məqsəd qoyan, digər etniklərə, immiqrantlara assimiliyasiya obyekti kimi baxan, cismən, yaxud mənəvi cəhətdən əritmək, yox etmək fəaliyyətlərini tarixdə və müasir dövrümüzdə dövlət siyasətlərində ənənə halına salmış bəzi dövlətlər mövcuddur.

Multikulturalizmin müxtəlif modelləri - ABŞ, İsviç, Avstraliya, Kanada modelləri olmasına baxmayaraq, Azərbaycanın dün-yaya təqdim etdiyi model bir çox mütərəqqi dövlətlər tərəfindən rəğbətlə qarşılırır və nümunə kimi tətbiq edilməkdədir. Bu model tarixi köklərə bağlı olduğu üçün da-ha dayanıqlıdır. ABŞ-in Yuta və Oregon ştatlarının Senat və Nümayəndələr Palataları tərəfindən Azərbaycanın tolerantlıq modelini təqdir edən geniş bəyannamənin qəbul olunması qeyd edilənlərə bariz nü-munedir. Multikulturalizm dövlət siyaseti olmaqla yanaşı, müasir Azərbaycan cəmiyyətində dəyişməz həyat tərzi kimi təzahür edir. Azərbaycanda olan tolerant və multi-kultural reallığın tekçə azərbaycanlıların deyil, xarici ölkə alımlarının, görkəmli elm xadimlərinin, siyaset nümayəndəlerinin, həmçinin tələbələrin gözü ilə dünyaya təqdim edilməsi də müsbət ənənəyə çevril-məkdədir. “Azərbaycan multikulturalizmi fənninin xaricdə və ölkə universitetlərində tədrisi” layihəsi çərçivəsində hazırda dün-yanın 13, Azərbaycanın 28 nüfuzlu ali təhsil ocağında Azərbaycan multikulturalizmi tədris edilir. Qiş və yay məktəblərinin məqsədi həmin gənclərin nəzəri şəkildə öyrəndiklərini multikultural və tolerant de-yərlərin qorunub yaşandığı ölkəmizdə öz gözləri ilə görüb şahid olmasına şərait ya-ratmaqdır. 25 fevral 2015-ci il tarixdə Bakı Slavyan Universitetinin Elmi Şurası Azərbaycan multikulturalizmi kafedrasının açıl-ması barəsində qərar qəbul etdi. Bu kafedra bakalavr və magistratura səviyyələrində tədris olunan “Multikulturalizmə giriş” və “Azərbaycan multikulturalizmi” fənlərinin elmi-nəzəri və tədris-metodiki bazasının təşkil olunması və respublikada bu istiqamətdə həyata keçirilən layihələrə qoşul-maq məqsədilə yaradılmışdır. “Azərbaycan multikulturalizmi” kafedrası spesifik bir kafedra olaraq 7 mart 2015-ci ildə fəaliy-yətə başlamışdır. Kafedranın müəllimləri mütəmadi olaraq Bakı Beynəlxalq Multi-kulturalizm Mərkəzi və Bakı Slavyan Uni-versitetinin təşkilatlılığı ilə keçirilən yay və qış məktəblərində əcnəbi və yerli tələ-balara mühazirə oxuyaşır.

Dünyanın müxtəlif ölkələrini, dirlərini təmsil edən 200-dən çox nümayəndənin iştirak etdiyi "Qloballaşma, din, ənənəvi dəyərlər" mövzusunda tədbir 2010-cu ilin aprelinde məhz Bakı şəhərində keçirilmişdir. Bunu Azərbaycanın beynəlxalq aləmdə tanınması, tolerantlıq mühitinin genişlənməsi və inkişafı ilə əlaqələndirmək olar. 2011-ci ildən başlayaraq, Azərbaycan Respublikasının Prezidenti İlham Əliyevin şəxsi təşəbbüsü ilə hər iki ildən bir Bakıda Ümumdünya Mədəniyyətlərarası Dialog Forumu keçirilir. Bu Forumlar UNESCO, BMT-nin Sivilizasiyalar Alyansı, Avropa Şurası, Avropa Şurasının Şimal-Cənub Mərkəzi, İSESKO, BMT-nin Dünya Turizm Təşkilatının tərəfdarlığı ilə reallaşdırılır. Respublikamızda dini düzümlülük, dini müxtəlifliyin, milli və dini tolerantlığın, multikulturalizmin, millimənəvi dəyərlərin inkişafında və təbliğ edilməsində Heydər Əliyev Fondunun əvəzolunmaz xidmətləri vardır. 2014-cü il sentyabrın 26-da BMT Baş Məclisinin 69-cu sessiyasında Sivilizasiyalar Alyansının VII Qlobal Forumunun 2016-cı ildə Bakıda keçirilməsi barədə qərar qəbul edilmişdir. 2016-cı il aprelin 25-27-də Bakıda Birləşmiş Millətlər Təşkilatının Sivilizasiyalar Alyansının 7-ci Qlobal Forumu keçirilmişdir. Forumda dünyanın 140-dan çox ölkəsindən nümayəndə heyətləri, çoxsaylı beynəlxalq təşkilatların, dini konfesiyaların, QHT-lərin nümayəndləri iştirak bələrə mühəzirə oxuyurlar.

Azərbaycan Respublikası Prezidentinin 11 mart 2016-cı il tarixli Sərəncamı ilə "Azərbaycan Respublikasında 2016-ci ilin "Multikulturalizm ili" elan edilməsi ilə bağlı təsdiq olunmuş Tədbirlər Planı"nın icrasını təmin etmək məqsədi ilə kafedranın müəllimləri orta ümumtehsil məktəblərində "Azərbaycanda multikulturalizm və tolerantlıq" mövzusunda səyyar mühəzirələrdə fəal iştirak edirlər. Qeyd etmək lazımdır ki kafedranın əməkdaşları beynəlxalq konfranslarda da məruzələrində Azərbaycan multikulturalizm siyasetindən geniş auditoriyani tanış edirlər. Və təbii ki, qısqanlıq nəticəsində erməni nümayəndləri və ermənipərəst qüvvələr tərəfindən suallar və təzyiqlərə məruz qalmağımıza baxmayaraq elmi mənbələrə, tarixi sənədlərə istinad edərək onların sualları layiqincə cavablandırılır. Müasir dövrde informasiya müharibəsi şəraitində tələbələrimiz tövsiyəmiz bilikli, savadlı olmaq, tarixi və elmi tədqiqatlara istinad edərək dünyaya vətənimizin zəngin mədəniyyətini və tariximizi tanıtmış Azərbaycanın hər bir ziyalısının və vətəndaşının mənəvi borcudur. Ölkəmizdə multikulturalizm artıq alternativi olmayan həyat tərzinə çevrilmişdir. Müasir dövrde Azərbaycanda həyata keçirilən multikulturalizm siyasəti dövlətin tolerantlıq prinsiplərinə sadıq qalmasının bariz nümunəsidir.

Belə getsə, müəllim uşaqdan “ev tapşırığını niyə etməmişən?”, deyə soruşa da bilməyəcək...

Təhsilimizi gözdən salmağa çalışan “Qara piarçı”lar

Son bir neçə həftəyə nəzər yetirsek, metbuatda yayılmış olan xəbərlərin cəmiyyət arasında təhsil olunan güvənin sarsıdılmasına, ölkəmizin təhsil sistemində stabilin polzulmasına yönəlik xarakterdə olduğu aydın şəkildə görünür. Sanki, hər kən birleşərək təhsilimizi hədəfə alıblar. Qorxudan isə odur ki, baş verənlər valideynlərdə məktəbə qar-

şı fobiya yaradır və artıq onlar övladlarını nəinki məktəbə, hətta oradakı müəllimlərə etibar etməyə çəkinirlər. Bəs, buna çalışalar kimlərdir? Azərbaycan təhsilini ləkələyərək onlar nə qazanır? Nə etməliyik? Bu məsələ ilə bağlı musavat.com olaraq ekspert rəylərini almışdır.

Aydin Mirzəzadə

Ələsgər Əhmədəoğlu

Orxan Fikrətəoglù

“Fürsət təhsil olmamalıdır, təhsil fürsət olmalıdır”

1 milyon 600 min şagirdin içərisində intihar, ölüm hallarının ola bilme ehtimalının danılmaz olduğunu təessüf hissi ilə qeyd edən millet vəkili Aydin Mirzəzadə son günlər mediada daha çox fürsətli insanların öne çıxdığının şahidi olduğunu deyir: “Şübhəsiz ki, ölüm, intihar kimi halların qarşısını almaq üçün tədbirlər görmək lazımdır.

Ancaq son vaxtlar mediada müşahidə etdiyim odur ki, kimin kimdən köhnə umu-küsüsü, problemi varsa, yenidən o məsələni gündə-

ge tirir, sanki fürsət qazanıblar. Məsələn, o gün oxudum ki, 70 yaşlı nəna nevəsini getirib ki, bəs, məktəbdə iki il bundan əvvəl zorlama hadisəsi baş verib. Əzizim, iki il bundan əvvəlki zorlanmanın indi necə ayırdırmadır? Ya da ki, bugündə iki uşaq dürtməloşib üçüncü ilə toqquşub. Valideyn 102-yə zəng edib ki, usağımı döyübürlər. Əziz dostlar, hara gedirik! İsteyirsiniz ki, müəllim uşaqtan hətta “ev tapşırığını niyə etməmişən?”, deyə soruşa da bilməsin? Məktəb ictimai məkandır, burada hansısa kritik hadisələr baş verə bilər, ancaq bunu mediada layk başlıqlara çevirməkələ biz hara ged-

“Təhsilimizə etimad qazandırmağa çalışmalıyıq”

Media mütəxəssisi Ələsgər Əhmədəoğlu deyir ki, medianın işi ictimai cəmiyyəti bir məlumatı xəbərlənmək oləbilər, amma onlar

rik?! Düşünmürsünüz ki, bununla biz həm də daha çox öz qüvvəmizi dedi-qoduya, dava-dalaşa, düşmənə xətarışına yönəldirik. Biz ölkəmizin gücünə güç qatmaq üçün məktəbdə innovasiyadan, olimpiadadan, yeni yanaşmalarдан danışmaşıq, yoxsa kimsə kimisə dürtmələdi səhəbtlərindən deyil”.

Maraqlı bir məqamı da qeyd etmək yerinə düşərdi. Bu dönenlərdə uşaqlarda eyni zamanda xarakter keyfiyyətləri do formalıdır. Məsələn, mülkiyyət qısqanchığı. Üç yaşında uşaqın həmin döndər üçün mülkiyyət qısqanchığı öz oyuncağını kiminləsə paylaşmamaqdır, daha böyük yaşlarında bu, on xırda eysinasına kimsonun toxunmasına icazə verməməkə neticənəcək. Sonra o, fikirlərinin mülkiyyətçisi olacaq, düşündürklərini paylaşmaq istəməyəcək. Daha sonra şəxsi otağına kimsonun girməməsi tələbini gündəmə götürüb fərdiyətçiye çevriləcək.

Böhran insan organizmində inkişaf mərhələsinin birinden digərən keçidən baş veren hadisədir. Uşaq psixiologyasında dörd keşkin böhran var.

- bir yaş böhranı.
- üç yaş böhranı.
- altı-yeddi yaş böhranı.
- yeniyetməlik böhranı.

Bu sadalananlar arasında on konfliktli keçən böhran yeniyetməlik böhrəndir. Bu böhran zamanı uşaqlar aqressivlikləri, tələbatlarının müzakirəsiz ödənilməsi tələb-

holəni uşaqın özünün idarəciliyinə buraxmaq olmas. Onun idarə olunmasında sərt şəkildə israr etmək də düzgün yol deyil. Valideyn nəzərətə saxlamaq şərti ilə övladı həmin mərhələni keçən ana qədər onunla mütəmadi dost ənsiyyəti qurmalı, isteklərinin mümkinlüyü və ya mümkünsüzlüyü sebəbini ona başa düşcəyi qədər aydın izah etməlidir.

İnsan psixiologiyasının yeniyetməlik böhrənin özü də üç mərhələyə bölnür. Birinci mərhələdə bizim alışığımız, yeni yeniyetməlik döndərən qədər olan hətta fizioloji quruluşun dağılması baş verir. İkinci mərhələ, kulmənasıyadır ki, burada yeniyetmənin aqressivliyi bitir. Üçüncü mərhələdə böhrəndən sonra dövr başlayır. Yəni yeniyetmə insanın orqanizmi formalasır, aqressivlik dönməti bitir. Onu da qeyd edək ki, bu mə-

bu cür xəbərlərə bənzər hadisələrə önləyici münasibətdə də yanaşmamışlardır. İctimai əhəmiyyət daşıyacaq məsələ, sözsüz ki, müzakirəyə çıxarılmışdır, amma bu, azyaşlı uşaqın inkişafına mənfi təsisi edəcək, onların məktəbdən soyumasına gətirib çıxaraq davranışlarılar yekunlaşmamalıdır.

Əhmədəoglunun fikrincə, cəmiyyətin iştirakı ile təhsil olun gələn ya bərpə oluna bilər, ya da itirilə bilər: “Hər kən təhsilin problemlərini müzakirə edib, onun həllinə aparacaq təkliflər açıq olmalıdır. Təhsil hamimiz ümidi yeri dir. Biz təhsilimizin gözdən düşməsi üçün deyil, ona etimad qazanıdaraq övladlarımızı etibar edə biləcəyimiz məktəb ve müəllimlərin olduğu bir cəmiyyət formalaşdırılmalıdır. Təhsildə əməyi keçən hər müəllim hörməti yüksəltmək lazımdır. Biz hər bir problemi önmüzdəki dərs vəsaiti kimi görüb ondan öyrənməliyik və həll etməye çalışmalıyıq”.

“Kim günahkardırsa mütələq cəzalandırılır”

Jurnalist Orxan Fikrətəoglunun sözlərinə görə, son yaşananlar ölkəməzdə baş verən hər bir hadisənin qanun cərçivəsində həll olduğunu bir dəha göstərdi: “Demək, cəmiyyətimizdə heqiqətən kim günahkardırsa, mütləq cazalandırılır. Düşünürəm ki, bu zəmində dəha artıq addımlar atmağın yeri yoxdur. Təhsil Nazirliyi və hüquq-mühafizə orqanları ədalətli şəkildə bu məsələnin həll olunmasında məraqıldır. Ona görə də müəyyən strukturların, müəyyən insanların dövlətin teməl prinsiplərinin pozulmasına yönəlik addımlarının qarşısı cəmiyyət tərəfindən alınmalıdır. Unutmaq ki, cəmiyyətdə stabilliyən pozulması dəha çox intihar hadisələri ilə nəticələnə bilər. Uşaqların kövrək psixiologiyası qorunmalıdır. Məktəbler, müəllimlər uşaqlara yeni davranış parametrləri ilə yanaşmalıdır. Onlara güven örtümlədilər”.

Görünən odur ki, müəyyən qruplaşmaların axınına qoşularaq təhsilimizdə yaşanan uğurları, müsbət köklü dəyişikliklər kələmətən salmaqdansa, təhsilimizi həmin insanların qorunmaq bizim üzərimizə düşür. Gəlin, qara qüvvələrin arxasiyətə getməkdən, iləndən inkişaf edən təhsilimizə etimadı artırmaya çalışaq.

Bəs bu kimi hissələrin inkişafına necə mane olmalı?

Ancaq ilkin mərhələdə, yəni üç yaşlarında qarşısı alınmalıdır. Hətta ağlasa belə, uşaq oyunçuluğunu bölüşmək, sonrakı yaşlarda əşyaları təqdim edib, onun haqqında danişmaq, dostlara ənsiyyətə vərdiş etməsinə çalışıb lazerimizdir.

Yeniyetməlik böhranı rahat və problemləsiz ötüşün deyə, bəzən valideynlər övladlarının bütün isteklərini qarşılıyır, onlarla ənsiyyətənən əsərdir. Düzdən, bu halda böhran sakit və mübahisələrsiz ötüşür. Amma nəticədə uşaq 15-16 yaşdan başlayaraq özünə və çevrəsinə dair aldığı qərarlardada kimsənin fikrini soruşmur, ancaq özünə lazımlı olan formada hərəkət edir. Bu xoş olmayan hallarla qarşılıqla əsərdir. Uşaq olsun, ona qoşuları qarşılıqla əsərdir. Düzdən, bu halda böhran sakit və mübahisələrsiz ötüşür. Amma nəticədə uşaq 15-16 yaşdan başlayaraq özünə və çevrəsinə dair aldığı qərarlardada kimsənin fikrini soruşmur, ancaq özünə lazımlı olan formada hərəkət edir. Bu xoş olmayan hallarla qarşılıqla əsərdir. Düzdən, bu halda böhran sakit və mübahisələrsiz ötüşür. Amma nəticədə uşaq 15-16 yaşdan başlayaraq özünə və çevrəsinə dair aldığı qərarlardada kimsənin fikrini soruşmur, ancaq özünə lazımlı olan formada hərəkət edir. Bu xoş olmayan hallarla qarşılıqla əsərdir. Düzdən, bu halda böhran sakit və mübahisələrsiz ötüşür. Amma nəticədə uşaq 15-16 yaşdan başlayaraq özünə və çevrəsinə dair aldığı qərarlardada kimsənin fikrini soruşmur, ancaq özünə lazımlı olan formada hərəkət edir. Bu xoş olmayan hallarla qarşılıqla əsərdir. Düzdən, bu halda böhran sakit və mübahisələrsiz ötüşür. Amma nəticədə uşaq 15-16 yaşdan başlayaraq özünə və çevrəsinə dair aldığı qərarlardada kimsənin fikrini soruşmur, ancaq özünə lazımlı olan formada hərəkət edir. Bu xoş olmayan hallarla qarşılıqla əsərdir. Düzdən, bu halda böhran sakit və mübahisələrsiz ötüşür. Amma nəticədə uşaq 15-16 yaşdan başlayaraq özünə və çevrəsinə dair aldığı qərarlardada kimsənin fikrini soruşmur, ancaq özünə lazımlı olan formada hərəkət edir. Bu xoş olmayan hallarla qarşılıqla əsərdir. Düzdən, bu halda böhran sakit və mübahisələrsiz ötüşür. Amma nəticədə uşaq 15-16 yaşdan başlayaraq özünə və çevrəsinə dair aldığı qərarlardada kimsənin fikrini soruşmur, ancaq özünə lazımlı olan formada hərəkət edir. Bu xoş olmayan hallarla qarşılıqla əsərdir. Düzdən, bu halda böhran sakit və mübahisələrsiz ötüşür. Amma nəticədə uşaq 15-16 yaşdan başlayaraq özünə və çevrəsinə dair aldığı qərarlardada kimsənin fikrini soruşmur, ancaq özünə lazımlı olan formada hərəkət edir. Bu xoş olmayan hallarla qarşılıqla əsərdir. Düzdən, bu halda böhran sakit və mübahisələrsiz ötüşür. Amma nəticədə uşaq 15-16 yaşdan başlayaraq özünə və çevrəsinə dair aldığı qərarlardada kimsənin fikrini soruşmur, ancaq özünə lazımlı olan formada hərəkət edir. Bu xoş olmayan hallarla qarşılıqla əsərdir. Düzdən, bu halda böhran sakit və mübahisələrsiz ötüşür. Amma nəticədə uşaq 15-16 yaşdan başlayaraq özünə və çevrəsinə dair aldığı qərarlardada kimsənin fikrini soruşmur, ancaq özünə lazımlı olan formada hərəkət edir. Bu xoş olmayan hallarla qarşılıqla əsərdir. Düzdən, bu halda böhran sakit və mübahisələrsiz ötüşür. Amma nəticədə uşaq 15-16 yaşdan başlayaraq özünə və çevrəsinə dair aldığı qərarlardada kimsənin fikrini soruşmur, ancaq özünə lazımlı olan formada hərəkət edir. Bu xoş olmayan hallarla qarşılıqla əsərdir. Düzdən, bu halda böhran sakit və mübahisələrsiz ötüşür. Amma nəticədə uşaq 15-16 yaşdan başlayaraq özünə və çevrəsinə dair aldığı qərarlardada kimsənin fikrini soruşmur, ancaq özünə lazımlı olan formada hərəkət edir. Bu xoş olmayan hallarla qarşılıqla əsərdir. Düzdən, bu halda böhran sakit və mübahisələrsiz ötüşür. Amma nəticədə uşaq 15-16 yaşdan başlayaraq özünə və çevrəsinə dair aldığı qərarlardada kimsənin fikrini soruşmur, ancaq özünə lazımlı olan formada hərəkət edir. Bu xoş olmayan hallarla qarşılıqla əsərdir. Düzdən, bu halda böhran sakit və mübahisələrsiz ötüşür. Amma nəticədə uşaq 15-16 yaşdan başlayaraq özünə və çevrəsinə dair aldığı qərarlardada kimsənin fikrini soruşmur, ancaq özünə lazımlı olan formada hərəkət edir. Bu xoş olmayan hallarla qarşılıqla əsərdir. Düzdən, bu halda böhran sakit və mübahisələrsiz ötüşür. Amma nəticədə uşaq 15-16 yaşdan başlayaraq özünə və çevrəsinə dair aldığı qərarlardada kimsənin fikrini soruşmur, ancaq özünə lazımlı olan formada hərəkət edir. Bu xoş olmayan hallarla qarşılıqla əsərdir. Düzdən, bu halda böhran sakit və mübahisələrsiz ötüşür. Amma nəticədə uşaq 15-16 yaşdan başlayaraq özünə və çevrəsinə dair aldığı qərarlardada kimsənin fikrini soruşmur, ancaq özünə lazımlı olan formada hərəkət edir. Bu xoş olmayan hallarla qarşılıqla əsərdir. Düzdən, bu halda böhran sakit və mübahisələrsiz ötüşür. Amma nəticədə uşaq 15-16 yaşdan başlayaraq özünə və çevrəsinə dair aldığı qərarlardada kimsənin fikrini soruşmur, ancaq özünə lazımlı olan formada hərəkət edir. Bu xoş olmayan hallarla qarşılıqla əsərdir. Düzdən, bu halda böhran sakit və mübahisələrsiz ötüşür. Amma nəticədə uşaq 15-16 yaşdan başlayaraq özünə və çevrəsinə dair aldığı qərarlardada kimsənin fikrini soruşmur, ancaq özünə lazımlı olan formada hərəkət edir. Bu xoş olmayan hallarla qarşılıqla əsərdir. Düzdən, bu halda böhran sakit və mübahisələrsiz ötüşür. Amma nəticədə uşaq 15-16 yaşdan başlayaraq özünə və çevrəsinə dair aldığı qərarlardada kimsənin fikrini soruşmur, ancaq özünə lazımlı olan formada hərəkət edir. Bu xoş olmayan hallarla qarşılıqla əsərdir. Düzdən, bu halda böhran sakit və mübahisələrsiz ötüşür. Amma nəticədə uşaq 15-16 yaşdan başlayaraq özünə və çevrəsinə dair aldığı qərarlardada kimsənin fikrini soruşmur, ancaq özünə lazımlı olan formada hərəkət edir. Bu xoş olmayan hallarla qarşılıqla əsərdir. Düzdən, bu halda böhran sakit və mübahisələrsiz ötüşür. Amma nəticədə uşaq 15-16 yaşdan başlayaraq özünə və çevrəsinə dair aldığı qərarlardada kimsənin fikrini soruşmur, ancaq özünə lazımlı olan formada hərəkət edir. Bu xoş olmayan hallarla qarşılıqla əsərdir. Düzdən, bu halda böhran sakit və mübahisələrsiz ötüşür. Amma nəticədə uşaq 15-16 yaşdan başlayaraq özünə və çevrəsinə dair aldığı qərarlardada kimsənin fikrini soruşmur, ancaq özünə lazımlı olan formada hərəkət edir. Bu xoş olmayan hallarla qarşılıqla əsərdir. Düzdən, bu halda böhran sakit və mübahisələrsiz ötüşür. Amma nəticədə uşaq 15-16 yaşdan başlayaraq özünə və çevrəsinə dair aldığı qərarlardada kimsənin fikrini soruşmur, ancaq özünə lazımlı olan formada hərəkət edir. Bu xoş olmayan hallarla qarşılıqla əsərdir. Düzdən, bu halda böhran sakit və mübahisələrsiz ötüşür. Amma nəticədə uşaq 15-16 yaşdan başlayaraq özünə və çevrəsinə dair aldığı qərarlardada kimsənin fikrini soruşmur, ancaq özünə lazımlı olan formada hərəkət edir. Bu xoş olmayan hallarla qarşılıqla əsərdir. Düzdən, bu halda böhran sakit və mübahisələrsiz ötüşür. Amma nəticədə uşaq 15-16 yaşdan başlayaraq özünə və çevrəsinə dair aldığı qərarlardada kimsənin fikrini soruşmur, ancaq özünə lazımlı olan formada hərəkət edir. Bu xoş olmayan hallarla qarşılıqla əsərdir. Düzdən, bu halda böhran sakit və mübahisələrsiz ötüşür. Amma nəticədə uşaq 15-16 yaşdan başlayaraq özünə və çevrəsinə dair aldığı qərarlardada kimsənin fikrini soruşmur, ancaq özünə lazımlı olan formada hərəkət edir. Bu xoş olmayan hallarla qarşılıqla əsərdir. Düzdən, bu halda böhran sakit və mübahisələrsiz ötüşür. Amma nəticədə uşaq 15-16 yaşdan başlayaraq özünə və çevrəsinə dair aldığı qərarlardada kimsənin fikrini soruşmur, an

Örnək insan

Əməkdar jurnalist
Yusif Əliyevin
əziz xatirəsinə

müəllim sonradan jurnalistik peşəsinə şövg verərək bu amal və məqsəd yolunda da ali təhsilli kadr kimi həyat vəsiqəsi almış, jurnalist qələminizi özünə çıraq tutmuşdu.

O, pəşəkar jurnalist idi. Söyünlərə əsl mənasında bu, belə idi. Yaradıcı jurnalist təxəyyülünə, qanuna uyğunluqlarına istinad ediləsi bütün məziyyətlər onun sənət-peşə fəaliyyətinin əsas canı idi.

Çalışdığı “Azərbaycan məktəbi” jurnalı redaksiyasında, “Azərbaycan müəllimi” qəzeti kollektivində onun son derecə müstəsna ustad keyfiyyətləri həmkarları tərəfindən daima deyərləndirilərək, örnəklilik nümunəsinə çevrilirdi.

Xüsusən, pedaqoji jurnalistika sahəsində məhsuldar şücaəti əməyi geniş oxucu kültəsi tərəfindən də həmişə layiqli səviyyədə qiymətləndirilərdi.

O, jurnalistikamı həyatının məramı, ideal bir dünya sanırdı.

Elə bu məqsədlə də qələminin qüdrətini ümumxalq və ümumdövlət səviyyəli həm rəsmi müşavirələrdən, həm də geniş auditoriyalarda keçirilən tədbirlər haqqında reportajlar, dissıssıalar, informativ modern yemliklərdən xülasələr hazırlanırdı.

Yusif müəllimin yaradıcı təşəni hom da insani keyfiyyətlər zenginliyi ile başlıqlarından fərqlənirdi. O, əməkdaşı olduğu bütün istehsalat kollektivlərində özünə xas sabır, təmkin, erudiyya və güclü intellektual yanaşma tərzi ilə ətrafındakılara fədakarlıq nümunəsi göstərirdi.

Xalqımız, dövlətimiz bu zəhmətkəs yaradıcı ömrə sahibinin əməyinə, fəaliyyətinə çox həssaslıqla yanaşmış, ona “Əməkdar jurnalist” fəxri adını vermişdir, bir daha sənət-peşə uğurlarına çıraq tutmuşdur.

Dövlətimiz onun ev-mənzil şəraitini yaxşılaşdırmaq üçün öz qayğısını eşirgəməmişdir.

Bu gün nüfuzlu jurnalist, örnək insan kimi xatirələrə çevrilən bu yaradıcı ömrə sahibinin həyat məramında çox keyfiyyətlər yada salınır, onun keçmiş olduğu ömrə yolu ağızlarından düşmür.

Xalqımız, vətəninə halıllıq zəminindən, dərin rişələrlə bağlanan Yusif Əliyevin aramızdan vaxtsız getməsi bizi na qeder məyus notlaşa kökləsə də, onun gənc nəslə örnək olası həyat bioqrafiası hələ bundan sonra da xatırlanacaq, neçə-neçə insanların yaradıcı ömrüne işq və nur töhfəsi bəxş edəcəkdir.

Məzarın nurla dolsun, əziz qardaşım, Yusifi İşlədiyin kollektivə, ailənə bir daha dərin hüznələrə başsağlığı verirəm.

Vidadi BƏŞIROV,
Azərbaycan Dillər Universitetinin pedagoqika
kafedrasının dosenti, pedagoqika üzrə fəlsəfə doktoru

Yusif Əliyev, 68 illik həyatına qəfil-bilməzcə son qoydu.

Bu xəber onu tanıyan dostları, həmkarları tərəfindən çox ağır, bed bir xəber kimi qarşılandı. Şəxşen menimlə də olan xos ünsiyyətləri, səmimi ülfətini çıxları bilirdi.

O, mətin və qırıruh insan olaraq həyat dəstəsinə 68 illik ömrə astanasında son qoydu. Bu acı xəber sorağı eşidən, bilən hər kəs aram vermədən mənim əlaqə telefonlarına müraciət edərək onun ölüm xəberi ile heç vəchlə razılaşa bilmədiklərini bayan edir, ağır-səngəl başsağlığı ilə sanki özlərinə təsallı vermiş olurdular. Qəfil ölüm girdəbina tuş gol olmuş Yusif müəllimin həyat və yaradıcı dünyası haqqında vaxtilə yubiley mərasimlərində fəxərəti söz desəm də, ömrə-gün yolu, həyat salınmasında barədə dövri və pedaqoji mətbuatda “məqələlər çələngi” hörəsən də, bu ömrə sahibinənisigili gündündə, reanimasiya olduğu məqamda da onun ovqatının necəliyi ilə, sohbetindəki ciddi vəziyyətin düzələcəyin özündə tam əmənilik hissi yaradan motivlərə ona baş çəkməyi qərara alırdı.

Həkim oğlu Ülvinin, iqtisadçı-mühəsib qardaşı Ələkbərin müsayişi ilə onuna görüşmek, hal-əhval tutmaq istədim, lakin, klinik məkanda qoyulan sərt tələblər baryerini pozmağa da cürrət etmədiyim üçün onunla görüşə bilmədim... Ərtəsi gün isə bu acı, sarsıcı xəberi özüm başqalarına çatdırımlı oldum...

Yusif müəllim xalqına, millətinə yararlı övladı idı. O, həm də müəllim-ustad pedaqoji idı. Əmək fəaliyyətinin gənclik illərini bu müqəddəs sənət işçığında şam kimi ərimişdi. O, böyükən nəsilin savad, təhsil yolunda fədai bir ömrə həsr etmişdi.

Həyat dolaylarından çox mətinlik mübarizəsi ilə çıxan Yusif

Yusif Əliyev, 68 illik həyatına qəfil-bilməzcə son qoydu.

Yusif Əliyev, 68 illik həyatına qəfil-bilməzcə son qoydu.

Yusif Əliyev, 68 illik həyatına qəfil-bilməzcə son qoydu.

Yusif Əliyev, 68 illik həyatına qəfil-bilməzcə son qoydu.

Yusif Əliyev, 68 illik həyatına qəfil-bilməzcə son qoydu.

Yusif Əliyev, 68 illik həyatına qəfil-bilməzcə son qoydu.

Yusif Əliyev, 68 illik həyatına qəfil-bilməzcə son qoydu.

Yusif Əliyev, 68 illik həyatına qəfil-bilməzcə son qoydu.

Yusif Əliyev, 68 illik həyatına qəfil-bilməzcə son qoydu.

Yusif Əliyev, 68 illik həyatına qəfil-bilməzcə son qoydu.

Yusif Əliyev, 68 illik həyatına qəfil-bilməzcə son qoydu.

Yusif Əliyev, 68 illik həyatına qəfil-bilməzcə son qoydu.

Yusif Əliyev, 68 illik həyatına qəfil-bilməzcə son qoydu.

Yusif Əliyev, 68 illik həyatına qəfil-bilməzcə son qoydu.

Yusif Əliyev, 68 illik həyatına qəfil-bilməzcə son qoydu.

Yusif Əliyev, 68 illik həyatına qəfil-bilməzcə son qoydu.

Yusif Əliyev, 68 illik həyatına qəfil-bilməzcə son qoydu.

Yusif Əliyev, 68 illik həyatına qəfil-bilməzcə son qoydu.

Yusif Əliyev, 68 illik həyatına qəfil-bilməzcə son qoydu.

Yusif Əliyev, 68 illik həyatına qəfil-bilməzcə son qoydu.

Yusif Əliyev, 68 illik həyatına qəfil-bilməzcə son qoydu.

Yusif Əliyev, 68 illik həyatına qəfil-bilməzcə son qoydu.

Yusif Əliyev, 68 illik həyatına qəfil-bilməzcə son qoydu.

Yusif Əliyev, 68 illik həyatına qəfil-bilməzcə son qoydu.

Yusif Əliyev, 68 illik həyatına qəfil-bilməzcə son qoydu.

Yusif Əliyev, 68 illik həyatına qəfil-bilməzcə son qoydu.

Yusif Əliyev, 68 illik həyatına qəfil-bilməzcə son qoydu.

Yusif Əliyev, 68 illik həyatına qəfil-bilməzcə son qoydu.

Yusif Əliyev, 68 illik həyatına qəfil-bilməzcə son qoydu.

Yusif Əliyev, 68 illik həyatına qəfil-bilməzcə son qoydu.

Yusif Əliyev, 68 illik həyatına qəfil-bilməzcə son qoydu.

Yusif Əliyev, 68 illik həyatına qəfil-bilməzcə son qoydu.

Yusif Əliyev, 68 illik həyatına qəfil-bilməzcə son qoydu.

Yusif Əliyev, 68 illik həyatına qəfil-bilməzcə son qoydu.

Yusif Əliyev, 68 illik həyatına qəfil-bilməzcə son qoydu.

Yusif Əliyev, 68 illik həyatına qəfil-bilməzcə son qoydu.

Yusif Əliyev, 68 illik həyatına qəfil-bilməzcə son qoydu.

Yusif Əliyev, 68 illik həyatına qəfil-bilməzcə son qoydu.

Yusif Əliyev, 68 illik həyatına qəfil-bilməzcə son qoydu.

Yusif Əliyev, 68 illik həyatına qəfil-bilməzcə son qoydu.

Yusif Əliyev, 68 illik həyatına qəfil-bilməzcə son qoydu.

Yusif Əliyev, 68 illik həyatına qəfil-bilməzcə son qoydu.

Yusif Əliyev, 68 illik həyatına qəfil-bilməzcə son qoydu.

Yusif Əliyev, 68 illik həyatına qəfil-bilməzcə son qoydu.

Yusif Əliyev, 68 illik həyatına qəfil-bilməzcə son qoydu.

Yusif Əliyev, 68 illik həyatına qəfil-bilməzcə son qoydu.

Yusif Əliyev, 68 illik həyatına qəfil-bilməzcə son qoydu.

Yusif Əliyev, 68 illik həyatına qəfil-bilməzcə son qoydu.

Yusif Əliyev, 68 illik həyatına qəfil-bilməzcə son qoydu.

Yusif Əliyev, 68 illik həyatına qəfil-bilməzcə son qoydu.

Yusif Əliyev, 68 illik həyatına qəfil-bilməzcə son qoydu.

Yusif Əliyev, 68 illik həyatına qəfil-bilməzcə son qoydu.

Yusif Əliyev, 68 illik həyatına qəfil-bilməzcə son qoydu.

Yusif Əliyev, 68 illik həyatına qəfil-bilməzcə son qoydu.

Yusif Əliyev, 68 illik həyatına qəfil-bilməzcə son qoydu.

Yusif Əliyev, 68 illik həyatına qəfil-bilməzcə son qoydu.

Yusif Əliyev, 68 illik həyatına qəfil-bilməzcə son qoydu.

Yusif Əliyev, 68 illik həyatına qəfil-bilməzcə son qoydu.

Yusif Əliyev, 68 illik həyatına qəfil-bilməzcə son qoydu.

Yusif Əliyev, 68 illik həyatına qəfil-bilməzcə son qoydu.

Yusif Əliyev, 68 illik həyatına qəfil-bilməzcə son qoydu.

Yusif Əliyev, 68 illik həyatına qəfil-bilməzcə son qoydu.

Yusif Əliyev, 68 illik həyatına qəfil-bilməzcə son qoydu.

Yusif Əliyev, 68 illik həyatına qəfil-bilməzcə son qoydu.

Yusif Əliyev, 68 illik həyatına qəfil-bilməzcə son qoydu.

Yusif Əliyev, 68 illik həyatına qəfil-bilməzcə son qoydu.

Yusif Əliyev, 68 illik həyatına qəfil-bilməzcə son qoydu.

Yusif Əliyev, 68 illik həyatına qəfil-bilməzcə son qoydu.

Yusif Əliyev, 68 illik həyatına qəfil-bilməzcə son qoydu.

Yusif Əliyev, 68 illik həyatına qəfil-bilməzcə son qoydu.

Yusif Əliyev, 68 illik həyatına qəfil-bilməzcə son qoydu.

Yusif Əliyev, 68 illik həyatına qəfil-bilməzcə son qoydu.

Yusif Əliyev, 68 illik həyatına qəfil-bilməzcə son qoydu.

Yusif Əliyev, 68 illik həyatına qəfil-bilməzcə son qoydu.

Yusif Əliyev, 68 illik həyatına qəfil-bilməzcə son qoydu.

Yusif Əliyev, 68 illik həyatına qəfil-bilməzcə son qoydu.

Yusif Əliyev, 68 illik həyatına qəfil-bilməzcə son qoydu.

Yusif Əliyev, 68 illik həyatına qəfil-bilməzcə son qoydu.</p

Mobil telefon vasitəsilə havanın keyfiyyətini ölçən tənzimləyici

Estonianın Tartu Universitetinin mütəxəssisləri havanın keyfiyyətinə nəzarət və sahibini zəhərli maddələrin mövcudluğunu haqqında xəbərdar edə bilən yeni texnologiya üzərində işləyirlər.

www.tass.ru sayının məlumatına əsasən, alımlar bu yaxnlarda Barselonada keçirilən sərgidə havada zəhərli maddələri müəyyənəşdirən xüsusi tənzimləyici təqdim ediblər. Bu ideya əksər smartfon istehsalçıları-nın diqqətini cəlb edib.

Universitetin bir neçə alimi 5 ildir ki, qrafen materialı əsasında hazırlanmış yeni qurğu üzərində işləyir. Güman edilir ki, yeni qurğu havanın keyfiyyətini avtomatik təhlil və sahibini bu barədə xəbərdar edəcək.

Alımlar sözügedən mobil tənzimləyicinin 2 il sonra hazır olacağına ümidi edirlər.

Britaniyada smartfonların təhvili üçün avtomatlar quraşdırılır

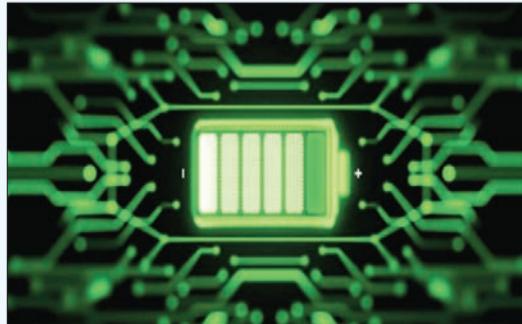
ABŞ ərazisində avtomatları 19 milyondan çox işlənmiş mobil telefonu qəbul edən "Gazelle" şirkəti Böyük Britaniyada ilk avtomatlarını quraşdırır.

www.psm7.com sayının məlumatına görə, Böyük Britaniya sakinləri artıq 18 terminaldan istifadə edə bilərlər. Bu avtomatlar London və Midləndsin supermarket və ticarət mərkəzlərində quraşdırılıb. "Gazelle" gələcəkdə işlənmiş mobil telefonların utilizasiyası üzrə terminallar şəbəkəsinin sayını xeyli artırmağı planlaşdırır.

Öz köhne telefonunu bu kimi avtomatlara təhvil verən britaniyalılar dərhal ödəniş əldə edirlər, həmçinin telefonlarının utilizasiya əməni olurlar. Terminal telefonun qiymətini cihazın modelindən, yaddaş tutumundan və ikiinci bazarda qiymətindən asılı olaraq müəyyənələşdirir.

Bundan əlavə, terminal telefonda ciziq olub-olmağını yoxlayır, bütün lazımı informasiyanı oxuyur. Tam qiymətləndirmə aparıldıqdan sonra avtomat telefon üçün qiymət teklif edir. Cihazın sahibi qiymətlə razılışa və ya satışdan imtina edə bilər. Qurğunun sahibi qiymətlə razılaşdırğı halda terminal "PayPal" və ya bank köçürüməsi vasitəsilə ödəniş variantı teklif edir.

Dünyada ilk istilik batareyası təqdim edilib

Australiyalı startapçılar dünyada ilk işlek istilik batareyası hazırlayıblar. İstismar müddəti 20 il olan batareyə lithium-ion batareyaları ilə müqayisədə 60-80% ucuzdur və onlardan 6 dəfə daha çox enerji saxlaysa bilək imkanına malikdir.

www.hi-tech.mail.ru sayının məlumatına görə, istənilən növ elektrik enerjisini (günəş, külək və bila-vəsiyyət şəbəkədən alınan) birləşdirə bilən modulyar enerji toplayıcı "TED"-dən (Thermal Energy Device) xüsusi izolyasiyalı kamerada silisiumun qızdırılması və əridilməsi üçün istifadə edilir. Standart "TED" batareyası özündə 1,2 meqavatt-saat enerji saxlaysıvə asanlıqla 6 metrlik konteynerə yerləşir.

İstehsalçıların məlumatına əsasən, yeni qurğu qurğun-turşu batareyasına nisbətən 12 dəfə daha çox enerji saxlamaq imkanına malikdir.

Azərbaycan Respublikası Təhsil Nazirliyi

Azərbaycan Dövlət Mədəniyyət və İncəsənət Universiteti

aşağıda adıçəkilən kafedralarda vakant vəzifələri tutmaq üçün müsabiqə

ELAN EDİR:

Nö	Kafedra	Vəzifə	Yer
1.	Kino-televiziya sənətləri kafedrası	0,5 şt. professor baş müəllim	1 1
2.	Səhnə danışıığı kafedrası	dosent	1
3.	Təsviri sənət tarixi və nəzəriyyəsi kafedrası	müəllim baş müəllim	1 1
4.	Dizayn və dekorativ tətbiqi sənəti kafedrası	baş müəllim	1

Müsabiqədə iştirak etmek istəyənlər sənədlərini Azərbaycan Respublikası təhsil nazirinin 07.08.1996-ci il tarixli, 401 sayılı əmri ilə təsdiq edilmiş "Ali təhsil müəssisələrində professor-müəllim vəzifələrinin tutulması qaydaları haqqında" sənədin tələblərinə uyğun elan qəzetdə dərc olunduğu gündən 30 gün keçəndək rektorun adına yazılmış ərizə ilə birləşdə aşağıdakı ünvanı göndərə bilərlər:

Ünvan: Bakı şəh., AZ 1065, İnşaatçılar 39

Tel.: 599-00-54 (daxili-100)

Müsabiqədə yüksək peşə-ixtisas hazırlığına, elmi ad və dərəcelərə, lazımi elmi-pedaqoji, idarəetmə təcrübəsinə, yüksək mənəvi keyfiyyətlərə malik Azərbaycan Respublikası vətəndaşları, həmçinin müvafiq qanunvericiliyin tələbləri gözlənilməklə xarici ölkə vətəndaşları da iştirak edə bilərlər.

REKTORLUQ

"AZƏRBAYCAN MÜƏLLİMİ"

Qəzet 1934-cü ildən çıxır

Baş redaktor Nurəddin Heydərov 538-21-66

Mühəsibatlıq 539-67-74

Reklam və elanlar 539-20-77 (tel./faks)

Ünvan: AZ-1100, Bakı şəhəri, Mətbuat prospekti, 529-cu məhəllə 23 M, Mətbuat Evi, 5-ci mərtəbə

Qəzet "Azərbaycan müəllimi"nin kompüter mərkəzində yığılır və "Azərbaycan" nəşriyatında çap olunur

Qəzet hər həftənin cümlə günü çıxır

Bank hesabımız

Azərbaycan Beynəlxalq Bankı 5 sayılı "Mətbuat şöbəsi"

Kodu: 805142 VÖEN: 9900001881

M/h: AZ 03 NABZ 0135010000000002944

S.W.I.F.T.: IBAZAZ 2X

"Azərbaycan müəllimi" qəzeti redaksiyası

Hesab № AZ80 IBAZ38060019443164986350

VÖEN: 1300397831

Lisenziya № 022327, İndeks: 0003, Tiraj 6880, Sifariş 1322

Məsul növbətçi: N.Rəhimov

Düzəliş

Qəzetimizin 12 aprel 2019-cu il tarixli sayında dərc olunmuş "Azərbaycan Respublikası Təhsil Nazirliyi Lənkəran Dövlət Universitetinin vakant yerlər üzrə vəzifələri tutmaq üçün müsabiqə" elanında 2 kafedra üzrə dəyişiklik aşağıdakı kimi oxunmalıdır:

1. "Riyaziyyat və informatika" kafedrası üzrə:

dosent - 1,0 ştat - 1 yer

dosent - 0,5 ştat - 1 yer

2. "Xarici dillər" kafedrası üzrə:

kafedra müdürü - 1,0 ştat - 1 yer

dosent - 1,0 ştat - 1 yer

1.

Tovuz rayon Qovlar şəhər 2 nömrəli tam orta məktəbi 2003-cü ildə bitmiş Quliyev Fizuli Teyyub oğluna verilmiş A-694254 nömrəli attestat idiyi üçün etibarsız sayılır.

Ağdaş şəhər M.İsayev adına tam orta məktəbi 2007-ci ildə bitmiş Yusifova (Qəhrəmanova) Vəfa Yasin qızına verilmiş B-423092 nömrəli attestat idiyi üçün etibarsız sayılır.

Azərbaycan Dövlət İqtisad Universiteti nəzdində Azərbaycan Maliyyə İqtisad Koleci tərəfindən 2017-ci ildə Məmmədov Mirsəlah Altay oğluna verilmiş teləbə biletli idiyi üçün etibarsız sayılır.

Lənkəran rayon Mamusta kənd tam orta məktəbinin 1983-cü ildə bitmiş Əliyev Qəhrəman Kitabulla oğluna verilmiş 831753 nömrəli attestat idiyi üçün etibarsız sayılır.

Qəbələ şəhər 3 nömrəli tam orta məktəbi 2005-ci ildə bitmiş Mustafayeva Yeganə Əlihüseyn qızına verilmiş B-211933 nömrəli attestat idiyi üçün etibarsız sayılır.

Azərbaycan Dövlət Dillər İstitutu tərəfindən 1997-ci ildə Yunisova Zülfüyyə Səməndər qızına verilmiş A-004328 nömrəli bakalavr diplomu idiyi üçün etibarsız sayılır.

Azərbaycan Tibb Universiteti tərəfindən 2006-ci ildə Mirsəyabov Şöhrət Şahin oğluna verilmiş BB-I-004237 nömrəli diplom və 2007-ci ildə verilmiş 0358 nömrəli internatura vəsiqəsi idiyi üçün etibarsız sayılır.

Bakı şəhər 284 nömrəli tam orta məktəbi 2001-ci ildə bitmiş Bayramov Zülfüqar Xanlar oğluna verilmiş A-426561 nömrəli attestat idiyi üçün etibarsız sayılır.

Bakı şəhər 193 nömrəli tam orta məktəbi 1993-cü ildə bitmiş Zülfüqar Aleksey Valeryeviç verilmiş A-255329 nömrəli attestat idiyi üçün etibarsız sayılır.

Şamaxı rayon Avaxlı kənd tam orta məktəbinin 1990-ci ildə bitmiş Əliyeva Çiçək Mehəmməd qızına verilmiş A-086355 nömrəli attestat idiyi üçün etibarsız sayılır.

Azərbaycan Dövlət Bədən Tərbiyəsi və İdman Akademiyası tərəfindən 2018-ci ildə Məmmədzadə Samir Fuad oğluna verilmiş BC-113382 nömrəli bakalavr diplomu idiyi üçün etibarsız sayılır.

Zəngilan rayon 33 nömrəli tam orta məktəbi 2009-cu ildə bitmiş Mustafayeva Telli Əvəz qızına verilmiş B-664991 nömrəli attestat idiyi üçün etibarsız sayılır.

ALLAH RƏHMƏT ELƏSİN!

Təhsil Nazirliyinin kollektivi "Azərbaycan müəllimi" qəzetiin şöbə redaktoru, Əməkdar jurnalist

YUSIF ƏLİYEVİN

vəfatından kədərləndiyini bildirir və mərhumun ailəsinə dərin hüznə başsağlığı verir.

"Azərbaycan müəllimi" qəzetiin kollektivi qəzetiin şöbə redaktoru, Əməkdar jurnalist

YUSIF ƏLİYEVİN

vəfatından kədərləndiyini bildirir və mərhumun ailəsinə dərin hüznə başsağlığı verir.

132-134 nömrəli təhsil kompleksinin kollektivi kompleksin məktəbəhəzirlilik bölməsinin tərbiyəcisi Aysel Abdullayevaya atası

ƏNVƏR ABDULLAYEVİN

vəfatından kədərləndiyini bildirir və dərin hüznə başsağlığı verir.

Bakı şəhər 185 nömrəli tam orta məktəbin pedagoji kollektivi məktəbin direktoru Esmira Rzaquliyevaya anası

DİLARƏ RZAQULİYEVANIN

vəfatından kədərləndiyini bildirir və dərin hüznə başsağlığı verir.

Bakı Texniki Kollegi tərəfindən 2012-ci ildə Əliyev Namig Rəhimbala oğluna verilmiş AB-II-081283 nömrəli diplom idiyi üçün etibarsız sayılır.

Bakı Sosial Pedagoji Kollegi (indiki Bakı Humanitar Kollegi) tərəfindən 2010-ci ildə Fərzeliyeva Elnəro Niyazi qızına verilmiş BB-II-107121 nömrəli diplom idiyi üçün etibarsız sayılır.

Azərbaycan Milli Konservatoriyası tərkibində Müziqi Kollegi tərəfindən 2017-ci ildə Mustafayeva Fatimə Şaiq qızına verilmiş AA-088420 nömrəli attestat idiyi üçün etibarsız sayılır.

Bakı 1 nömrəli Tibb Məktəbi tərəfindən 1993-ci ildə Yusufova Esmira Mübariz qızına verilmiş

Zaqatala rayon Aşağı Tala kənd 3 nömrəli tam orta məktəbi 2013-cü ildə bitmiş Tərlanova Ülviiyə Tərlan qızına verilmiş A-218988 nömrəli attestat idiyi üçün etibarsız sayılır.

Zaqatala rayon Aşağı Tala kənd 3 nömrəli tam orta məktəbi 2012-ci ildə bitmiş Eyyubova Xeyale Mahmud qızına verilmiş A-158940 nömrəli attestat idiyi üçün etibarsız sayılır.

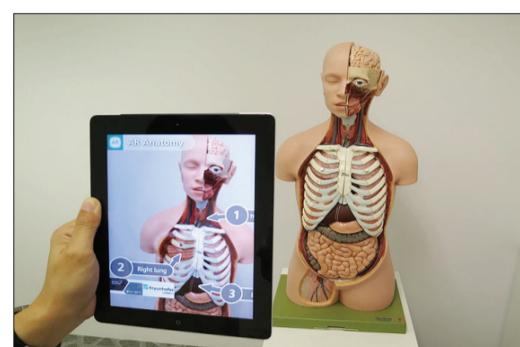
Təhsil Texnologiyalarının 2019-cu il trendləri

Səbinə HACİZADƏ,

Təhsil texnologiyaları üzrə müətəssis, Indiana Universitetinin (ABŞ) Təhsil fakültəsinin 2016-ci il magistr məzunu

rin müxtəlif məkanlarında axtarış tapmalıdır. “AR” müvafiq programlar və uyğun mobil cihaz və ya tabletden istifadə edilərək aktivləşdirilə bilər. Misal üçün, oxu bacarıqları “AR” texnologiyasından istifadə edilməkə eynənceli və cəlbəcici şəkilde tədris edilə bilər. Eletron cihazı sadəcə olaraq dərsliyin müəyyən sohifinə yönənləndirərək məzmunu 3-ölcülü obyekta çevirirmək və canlandırmak olar. “AR” ilə tədris çox erkən yaşlarından elektron qurğularla işləməyi bacaran tələbələri motivasiya edəcəkdir.

“Artan Realliq” vasitəsilə tədris olunan anatomiya dərsi

“AR”-dan fərqli olaraq, *Virtual Realliq* mühitində bəhrələnmək üçün adətən kompüter və ya mobil cihaza qoşulan “VR” quşlaqlıq və konsol kimi xüsusi avadanlıq növlərini tələb edir. *Virtual Realliq* öyrəncilərə sorbət hərəkət imkanı yaradan tamamilə virtual mühitə batırmaq imkanı verir. “VR” texnologiyası fiziki olaraq hərəkət etməyin mümkün olmadığı fəza münasibətlərini 3-ölcülü formatına çevirən coğrafiya, mühəndislik və tibbi elmləri ki-mi fənlərin tədrisində geniş yayılıb. Həm “AR” və “VR” öyrənənlərə təhlükəsiz və oyun-üslubu mühitində təcrübə öyrənmə imkanı yaradır.

“Virtual Realliq” və xüsusi “VR” gözlükleri

Öşyaların Interneti (Internet of Things, IoT) *Öşyaların Interneti (“Internet of Things”)* ilə əvvələr internetə qoşula bilməyen, lakin indi şəbəkələşmiş və müəyyən məlumatları çatdırma bilən cihazlara istinad edilir. *Öşyaların Internetinin (Əİ)* ən bəsit nümunəsi hərəkət və ürək döyüntüsünü ölçə və həmin məlumatları internet vasitəsi ilə ötürə bilən elektron qol saatıdır.

“Əİ” niyə önemli olmuşdur? Cənubi get-gedə daha çox adam smartfonlar əldə və Internet bağlantısından istifadə edir. “Gartner” analitik şirkətinin məlumatına görə, 2020-ci il qədər 26 milyard şəbəkələşmiş cihaz olacaq. Bu cihazlar cəmiyyətə deyər gətirə biləcək faydalı bir şəkildə istifadə edilə bilər. “Əİ”-nin təhsildə tətbiqi böyük potensiala malikdir. Şəbəkələşmiş cihazlar müəllimlərin dərs saatı ərzində tələbələrin istirakının yoxlanması kimi yerinə yetirməli olduğu inzibati vəzifələri azalda bilər.

Öşyaların Interneti (“Internet of Things”).

Artan Realliq / Virtual Realliq (AR / VR)

Artan Realliq Virtual Realliqdan sonra 3-ölcülü görüntüsü olan ən sonuncu texnologiya tipi sayılır. “AR” ilə öyrəncilər real həyatda olan əşyalarдан istifadə edərək virtual reallıqla temasda ola bilərlər. “AR” planet və ya həndəsi fiqurlar kimi kompleks obyektləri virtual mühitində canlandıraq tədris etməyə imkan verir. “AR”-in ən tanınmış misali “Pokemon Go” adlı oyundur ki, burada oyunçular mobil telefon vasitəsilə virtual qəhrəmanları yev-

Məktəblər arasında respublika çempionatının zona yarışları davam edir

Məktəblər arasında keçirilən respublika çempionatının proqramına uyğun olaraq şahmat idman növü üzrə Goyçay rayon Uşaq-Gənclər İdman Şahmat Məktəbində keçirilib. Yarıçıda Balakən, Zaqtala, Qax, Qəbələ, Oğuz, İsləməlli, Şamaxı, Goyçay, Ağdaş, Ağsu rayonlarının məktəb komandaları mübarizə apırbı.

Yarışların nəticəsi olaraq I yeri Oğuz rayonu 1 nömrəli tam orta məktəbin, II yeri Goyçay rayonu 5 nömrəli tam orta məktəbin, III yeri Qax rayonu 2 nömrəli məktəb-liseyin komandaları tutub.

Daha bir zona yarışı şahmat idman növü üzrə Goyçay rayon Uşaq-Gənclər İdman Şahmat Məktəbində keçirilib. Yarıçıda Balakən, Zaqtala, Qax, Qəbələ, Oğuz, İsləməlli, Şamaxı, Goyçay, Ağdaş, Ağsu rayonlarının məktəb komandaları mübarizə apırbı.

Yarışların nəticəsi olaraq I yeri Bakı şəhəri 6 nömrəli məktəb-liseyin, II yeri Bakı şəhəri 60 nömrəli tam orta məktəbin, III yeri Bakı şəhəri 80 nömrəli tam orta məktəbin komandaları tutub.

Daha bir zona yarışı isə atletika idman növü üzrə Lənkəran Olimpiya İdman Kompleksində keçirilib. Astara, Lənkəran, Masallı, Yardımlı, Lerik, Cəlilabad, Biləsuvar, Salyan, Neftçala, Cəbrayıllı rayonlarının məktəb komandalarının mübarizə apardığı yarışlarda I yeri Lənkəran şəhəri Haftoni qəsəbə tam orta məktəbin, II yeri Biləsuvar rayonu Xırmandalı kənd 1 nömrəli tam orta məktəbin, III yeri Salyan rayonu Arbatan kənd tam orta məktəbin komandaları tutub.

Qaliblər diplomlarla təltif olunub. Çempionatın əsasnaməsinə uyğun olaraq zona yarışlarında I və II yerləri tutan məktəb komandaları final mərhələsinə vəsiqə qazanır. Yarışların açılış mərasimində tərəfdəş qurumların, idman ictimaliyətinin

nümayəndələri iştirak edib. Qeyd edək ki, məktəblər arasında respublika çempionatı 26 sentyabr 2018-ci il tarixində Təhsil, Gənclər və İdman nazirlikləri, Milli Olimpiya Komitəsi, Azərbaycan Məktəb İdmənları Federasiyası tərəfindən imzalanmış birgə əmər əsasən keçirilir.

Avropa Gənclər Olimpiya Festivalına hazırlıq

Paytaxt məktəblərində XV Avropa Gənclər Olimpiya Festivalına hazırlıqla əlaqədar Bakı Şəhəri üzrə Təhsil İdarəsi (BŞTİ) və Milli Olimpiya Komitəsinin birgə təşkilatçılığı ilə bölgülər. İstedadlı sagirdərin ifasında milli musiqimizdən incilər səsləndirilir, rəqs kollektivləri milli rəqslerimizdən yanaşı Avropa ölkələrinin musiqi nömrələrini də ifa edirlər.

Həmçinin bir çox məktəbler əməkdaşlıq etdikləri Avropa ölkələrinin məktəbləri ilə “Skayp” programı vasitəsilə əlaqə yaradaraq “açıq döşələr” keçirirlər. Bu da sagirdər arasında qardaşlıq və dostluq əlaqələrinin inkişaf etdirilməsində, xalqlarımız arasındaki münasibətlərdə yeni səhifə açılmasında mühüm əhəmiyyət kəsb edir. Eyni zamanda qardaşlaşmış ölkələrin məktəblilərinin bir-birini daha yaxından tanıması və əməkdaşlığın daha da güclənməsi bacımından bu cür döşələrin keçirilməsinin mühüm rolunu var.

Qeyd edək ki, “Olimpiya Mədəniyyəti və Təhsil Proqramı”nın əsas məqsədinin Avropa Olimpiya Komitəsinə üzv ölkələrin gəncləri arasında mədəniyyət və idmanı, həmçinin Olimpiya hərəkatını təsviq etməkden ibarət olduğunu bildirilir. Həmçinin olimpiya döyərləri və ideyalarını, toleranlıq, sülh, həmşərlik, əməkdaşlıq, dostluq hissələri aşlamaq bacımından bu cür tədbir, müsabiqə və yarışların keçirilməsinin vacibliyini vurgulanır.

Tədbirlərdə programa cəlb olunmuş ümumi təhsil müəssisələri layihənin açılış mərasimində püşkatma zamanı onlara addları təqdim olunan Avropa ölkələrini temsil edir, həmin ölkələrin maddi-mənəvi irəsini nümayiş etdirirlər.

SABAH tələbələri beynəlxalq məhkəmə müsabiqəsində

Bakı Dövlət Universitetində hüquqsunaqlı ixtisası üzrə təhsil alan SABAH qruplarının tələbələri ABŞ-in Vaşinqton şəhərində keçirilmiş “Philip C. Jessup” Beynəlxalq Məhkəmə müsabiqəsində iştirak edib.

Müsabiqədə Elnarə Yusibova və Sonaxanım Qaybalyiyeva ölkəmizi təmsil ediblər.

Qeyd edək ki, bu müsabiqə ilk dəfə

1960-cı ildə Harvard Universitetinin iki komandası arasında keçirilib. Müsabiqənin məqsədi hüquq tələbələrinin vəkillik, hüquqi yazı, hüquqi araştırma qabiliyyəti və hüquqi nitq kimi mühüm bilik və bacarıqlarının inkişaf etdirilməsidir.

Beynəlxalq Hüquq Tələbələri Assosiasiyasının təşkilatı destəyi ilə (ILSA) keçirilən müsabiqədə bu il 100-ə qədər ölkə 3000-ə yaxın tələbə tərəfindən təmsil olunub.

Festival qalibləri mükafatlandırılıb

Gənclər və İdman Nazirliyi, Azərbaycan Tələbə Gənclər Təşkilatları İttifaqının təşkilatçılığı ilə XII “Tələbə baharı” ümumrespublika tələbə yaradılıq festivalı keçirilib.

Festivalda iştirak edən Bakı Mühəndislik Universitetinin (BMU) tələbələri milli rəqs (solo), müasir rəqsler (kollektiv) və klassik musiqi nominasiyaları üzrə II yera layiq görünlüb'lər.

Universitetin rektoru, professor Həvar Məmmədov festivalda iştirak edən tələbələrlə görüşüb, onları göstərdikləri yüksək nöticələrə görə təbrik edib. Rektor çıxışında Azərbaycan xalqının ümummilli lideri Heydər Əliyevin müəyyənləşdirdiyi gənc-

ler siyasetinin möhtərim Prezidentimiz İlham Əliyev tərəfindən uğurla davam etdirildiyini vurgulayıb, bu sahədə görülən işlər haqqında məlumat verib.

H.Məmmədov universitetlərin işinin yüksək təhsil və mərkəzliitmədiyi deyərək, tələbələrin hərəkətli kadr kimi yetişməsində görülən işlərə toxunub. Rektor BMU-nun yaradıcı tələbələrinin ölkənəli təhsil müəssisələri arasında bir neçə nominasiyada mükafatçılar sırasında olmalarının yüksək qiymətləndirib, tələbələri mükafat və fəxri fərmanlarla təltif edib.

Qeyd edək ki, festivalın keçirilməsində məqsəd yaradıcı və istedadlı gəncləri üzə çıxartmaqdır.

likləri, Milli Olimpiya Komitəsi, Azərbaycan Məktəb İdmənları Federasiyası tərəfindən imzalanmış birgə əmər əsasən keçirilir.